

Κατευθυντήριες γραμμές για την ενσωμάτωση της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στη διδασκαλία της γλώσσας και στον κοινωνικό προσανατολισμό των προσφύγων και των μεταναστών

Ιανουάριος 2019

Εισαγωγή: Η ανάγκη ένταξης της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού σε κάθε στάδιο και σε κάθε λειτουργία εκμάθησης της γλώσσας και κοινωνικού προσανατολισμού των προσφύγων και των μεταναστών.

Miriana Ilcheva, Center for the Study of Democracy (Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία)

Sanne van de Pol, CeMIS

Dirk Vanheule, CeMIS

Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών μικτού φύλου, η οικονομική και η οικογενειακή κατάσταση έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τα Ευρωπαϊκά Κράτη και τις πολιτικές τους τα τελευταία χρόνια. Ο φόβος και η εχθρότητα προς «τον άλλο» ενισχύονται από τους εκφραστές του λαϊκισμού οι οποίοι τυγχάνουν ολοένα και μεγαλύτερης υποστήριξης, ενώ έννοιες όπως αυτή της «πλημμύρας μεταναστών» χρησιμοποιούνται ευρέως στην πολιτική ρητορική. Υπό αυτό το πρίσμα, πολιτικές που αφορούν την ένταξη και την ενσωμάτωση των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών¹ στις κοινωνίες υποδοχής έρχονται αντιμέτωπες με ισχυρές και συχνά αποσταθεροποιητικές δυνάμεις που επηρεάζουν το πολιτικό σκηνικό και την κοινή γνώμη.

Η ένταξη ορίζεται συνήθως ως μια αμφίδρομη ή πολυδιάστατη διαδικασία με ρόλους και ευθύνες των πολιτών του κράτους υποδοχής, καθώς και των μεταναστών. Τα μαθήματα ένταξης θα πρέπει να παρέχουν στους συμμετέχοντες τις απαραίτητες πληροφορίες, να τους ευαισθητοποιούν σε θέματα που τους αφορούν, και να τους παρέχουν πρόσβαση στα πολιτειακά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δρώμενα όσο το δυνατόν συντομότερα. Το μεγαλύτερο μέρος της παροχής υπηρεσιών στον τομέα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών επικεντρώνεται στην εκμάθηση της γλώσσας και, σε μικρότερο βαθμό, στην ένταξη στον εργασιακό χώρο. Ωστόσο, δεν δίνεται επαρκής έμφαση στην προετοιμασία των προσφύγων και των μεταναστών για την κατανόηση της λειτουργίας των αρχών, την επικοινωνία με τους φορείς και την ερμηνεία των νόμων της χώρας με σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση πράξεων μισαλλοδοξίας είτε αυτές προέρχονται από την κοινότητα υποδοχής είτε στοχεύουν σε αυτή. Προς τούτο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γνωρίζουν οι μετανάστες τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες τους.

Με την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών στην πολιτική ένταξης θα δοθεί ο λόγος σε όλα τα μέλη της κοινωνίας. Τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες ισχύουν για κάθε άτομο, όχι μόνο για τους μετανάστες, και η άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων (έμμεσα) απαιτεί όλα τα μέλη της κοινωνίας να φροντίζουν για την εξισορρόπηση των μεταξύ τους συμφερόντων. Αυτά τα δικαιώματα και οι ελευθερίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια περιεκτικότερη στρατηγική με στόχο την ένταξη στην κοινωνία. Τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι (1) μη αποκλειστικά, (2) οικουμενικά, και (3) αφορούν την κοινωνία ως σύνολο.

¹ Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα αναφέρονται συχνά στους αιτούντες και στους δικαιούχους καθεστώτος διεθνούς προστασίας, και σε άλλους (νομίμως διαμένοντες) υπηκόους τρίτων χωρών κάνοντας χρήση των (παλαιότερων) όρων «αιτούντες άσυλο», «πρόσφυγες» και «μετανάστες» ώστε να γίνονται περισσότερο κατανοητές από το ευρύ κοινό. Ο όρος «αλλοδαποί» θα χρησιμοποιηθεί επίσης για να καλύψει όλες εκείνες τις ομάδες καθώς και τους πολίτες της ΕΕ που συμμετέχουν στις ενότητες και τα μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού.

Πρώτον, τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι μη αποκλειστικά, γεγονός που σημαίνει ότι έχουν ευρύ πεδίο εφαρμογής. Ως εκ τούτου, τα θεμελιώδη δικαιώματα διαφέρουν από τα πολιτικά δικαιώματα ή δευτερεύοντα δικαιώματα που αφορούν αυστηρά συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων (υπήκοοι, πολίτες ΕΕ, επί μακρόν διαμένοντες, κ.λπ.). Τα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν γίνει ευρέως αποδεκτά σε ολόκληρη την Ευρώπη, όχι μόνο στο το πλαίσιο των εθνικών συνταγμάτων, αλλά και στο πλαίσιο συνθηκών όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Δεύτερον, τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι οικουμενικά. Τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι οικουμενικά καθώς έχουν διατυπωθεί από πολλά έθνη μέσω του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και δεν συνδέονται με το έθνος-κράτος. Η πέραν της κυβερνητικής επιρροής φύση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα καθιστά ισχυρό εργαλείο καθώς παραδοσιακά τα δικαιώματα αυτά έχουν επιστρατευθεί στη δράση ενάντια στην καταπιεστική πρακτική των κρατών. Τρίτον, τα θεμελιώδη δικαιώματα αφορούν την κοινωνία ως σύνολο ενώ απαιτείται η εφαρμογή τους από πολλαπλές πλευρές. Αφ' ενός, τα κράτη έχουν καθήκον προς τα άτομα που βρίσκονται εντός της επικράτειάς τους και αντίστροφα. Αφ' ετέρου, τα θεμελιώδη δικαιώματα απαιτούν επίσης δέσμευση από πλευράς των ατόμων την οποία διασφαλίζει το Κράτος. Τα θεμελιώδη δικαιώματα συνεπάγονται, ως εκ τούτου, τον κάθετο σεβασμό μεταξύ κράτους και ατόμου και τον οριζόντιο σεβασμό μεταξύ των ατόμων, που διασφαλίζεται από το κράτος. Αυτός είναι άλλος ένας λόγος για τον οποίο τα δικαιώματα αυτά είναι τόσο πολύτιμα.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες δεν πρέπει να παραβλέπονται στο πλαίσιο της πολιτικής ένταξης και κοινωνικού προσανατολισμού. Είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στην κοινωνία. Η γνώση σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, τις πιθανές παραβιάσεις και τους τρόπους έκφρασης παραπόνων ή επανόρθωσης θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εργασίας τόσο των θεσμικών οργάνων και των ΜΚΟ που παρέχουν υπηρεσίες αλλά και του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν τα συστήματα υποδοχής και ένταξης. Αυτό συμβαίνει επειδή, εκτός από τις νομικές υπηρεσίες και τις διαβουλεύσεις με τους εμπλεκόμενους φορείς, οι ίδιοι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τις παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων ή/και διακρίσεις που υφίστανται, να τις καταγγέλλουν και να ζητούν προστασία και παραπομπή σε υπηρεσίες προστασίας. Με αυτή την έννοια, απαιτείται ειδική καθοδήγηση προς τους θεσμούς και τους παρόχους υπηρεσιών, καθώς αυτό σπάνια αποτελεί ξεκάθαρο μέρος των πολιτικών ένταξης και των σχεδίων δράσης.

Για το σκοπό αυτό η πρωτοβουλία «Πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας μέσω του κοινωνικού προσανατολισμού των υπηκόων τρίτων χωρών - RACCOMBAT» διερεύνησε τις ορθές πρακτικές σε όλα τα κράτη μέλη ως προς την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, προωθώντας νόμους, έθιμα και αξίες της κοινωνίας, γνώσεις σχετικά με αρμόδιους οργανισμούς και διακοινοτικές δραστηριότητες καθ' όλη τη διαδικασία της εισόδου, της προσαρμογής και της τελικής ένταξης των μεταναστών. Οι πρακτικές αυτές διαμόρφωσαν το συνολικό εννοιολογικό πλαίσιο για τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στοχεύοντας στην ενδυνάμωση και την εκπαίδευση των νεοαφιχθέντων ή των σχεδόν εγκατεστημένων μη υπηκόων, που δεν επιτρέπουν τις πράξεις μίσους και μισαλλοδοξίας από οποιαδήποτε πλευρά, και που αναγνωρίζουν, προλαμβάνουν και αντιμετωπίζουν τις πράξεις αυτές, προσφεύγοντας σε διορθωτικές ενέργειες που προσφέρονται από το κράτος.

Οι κατευθυντήριες γραμμές απευθύνονται σε:

- Κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς παρόχους υπηρεσιών ένταξης, όπως οργανισμούς για τους πρόσφυγες, άλλους δημόσιους φορείς, ειδικές ΜΚΟ, μονάδες πρώτης γραμμής για την υλοποίηση δράσεων για τη γλώσσα και τον κοινωνικό προσανατολισμό. Όλοι οι φορείς θα έχουν στη διάθεσή τους μια καινοτόμο προσέγγιση όλων των υφιστάμενων προσπαθειών κοινωνικού προσανατολισμού και θα λάβουν κίνητρα ώστε να ενσωματώσουν στο έργο τους ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κοινωνικής αγωγής. Θα λάβουν ενημερωμένες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορέσουν, φέρνοντας σε επαφή τους

συμμετέχοντες στο πρόγραμμα με το λεξιλόγιο και τη γνώση που συνδέεται με ζητήματα διακυβέρνησης του κράτους, να προωθήσουν μια στάση μηδενικής ανοχής απέναντι στο μίσος και τις διακρίσεις από και προς τις κοινότητες υποδοχής.

- Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και φορείς χάραξης πολιτικής στον τομέα της μετανάστευσης και της ένταξης, όπως εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές αρμόδιες για τη μετανάστευση, τη δικαιοσύνη, τα εθνικά ζητήματα και την κοινωνική πρόνοια. Θα αναλάβουν να ενσωματώσουν τις πολιτικές ένταξης και μέτρα σε όλα τα σχετικά χαρτοφυλάκια πολιτικών ζητημάτων και τα επίπεδα διακυβέρνησης και δημόσιων υπηρεσιών. Θα αντιληφθούν την ύπαρξη ελπιδοφόρων πρακτικών αφού γνωρίσουν τη δυναμική της γλώσσας και του κοινωνικού προσανατολισμού στην πρόληψη και αντιμετώπιση του μίσους και της μισαλλοδοξίας.
- Κοινωνίες υποδοχής και γενικά μη-υπηκόους που θα εξοικειωθούν με τις καλές πρακτικές στον τομέα του κοινωνικού προσανατολισμού προκειμένου να ενισχυθούν οι δυνατότητες αξιοποίησής τους και η υποστήριξη των δικαιοδικών πρωτοβουλιών για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την απαγόρευση του μίσους και της μισαλλοδοξίας.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα επικεντρωθούν στην μετάδοση της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε διάφορα πλαίσια: στην εργασία τόσο των θεσμικών οργάνων όσο και των ΜΚΟ, υπό διαφορετικά μοντέλα, σε ολόκληρη την Ένωση (Κεφάλαιο 1), στο πλαίσιο της αντιμετώπισης κρίσεων (Κεφάλαιο 2), στις καθιερωμένες διαδικασίες ένταξης (Κεφάλαιο 3), καθώς και στα μαθήματα γλώσσας και πολιτισμικού προσανατολισμού (Κεφάλαιο 4) και την καθημερινή εργασία και δράση με πρόσφυγες και μετανάστες, με τις αρχές επιβολής του νόμου, με τις δικαστικές αρχές, τους φορείς υπέρ της ισότητας, καθώς και άλλα θεσμικά όργανα (Κεφάλαιο 5). Τέλος, δεν μπορεί να υπάρξει καμία πρόοδος στην πράξη αν δεν ληφθούν μέτρα σε επίπεδο πολιτικής, για τα οποία η ομάδα εμπειρογνομόνων θα εκφράσει τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της. Σε παράρτημα θα παρουσιαστούν επιλεγμένες βέλτιστες πρακτικές για τη διδασκαλία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ως μέρος του κοινωνικού προσανατολισμού των μεταναστών.

Κεφάλαιο 1: Διδασκαλία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του έργου των θεσμικών οργάνων και της δράσης των ΜΚΟ

Isabella Meier, ETC Graz

Miriana Ilcheva, Center for the Study of Democracy (Κέντρο Μελέτης για τη Δημοκρατία)

Το κρατικό μοντέλο

Η έρευνα έχει αναδείξει μοντέλα στα οποία το κράτος προσφέρει μαθήματα γλώσσας και προσανατολισμού, και ως εκ τούτου το κράτος αποφασίζει ως προς την ένταξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα μαθήματα γλώσσας και κοινωνικού προσανατολισμού.

Τα κρατικά συστήματα **βασίζονται στην έννομη σχέση** μεταξύ του κράτους ως πάροχο υπηρεσιών και των μη-υπηκόων ως χρηστών των υπηρεσιών. Η σχέση αυτή χαρακτηρίζεται από αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, ο Αυστριακός Νόμος περί Ένταξης² προϋποθέτει ότι η ένταξη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, κατά την οποία το κράτος έχει την υποχρέωση να προσφέρει συστηματικά μέτρα υπέρ της ένταξης. Την ίδια στιγμή, οι δικαιούχοι έχουν καθήκον να κάνουν αποτελεσματική χρήση των εν λόγω μέτρων. Ο νόμος περί Ένταξης περαιτέρω υποχρεώνει την ομάδα-στόχο να υπογράψει τη Δήλωση Ένταξης. Οι μη-υπήκοοι δηλώνουν με την υπογραφή τους ότι θα αποδεχτούν τις θεμελιώδεις αξίες της νομικής και κοινωνικής τάξης στην Αυστρία, όπως η θρησκευτική ελευθερία και το κράτος δικαίου, και ότι είναι ενήμεροι για την πιθανότητα να υποστούν κυρώσεις σύμφωνα με το νόμο³, εάν παραβιάσουν αυτές τις αξίες. Επιπλέον, η Δήλωση Ένταξης υποχρεώνει την ομάδα-στόχο να συμμετέχει και να εφαρμόσει με επιτυχία όλα τα μέτρα ενσωμάτωσης, όπως τα μαθήματα ξένων γλωσσών, καθώς και μαθήματα προσανατολισμού.

Τα κρατικά συστήματα παρέχουν στα **κρατικά ιδρύματα** την εντολή να προσφέρουν μαθήματα γλώσσας και κοινωνικού προσανατολισμού. Επιπλέον, τα κρατικά ιδρύματα έχουν την εντολή να αναπτύξουν την ύλη των προγραμμάτων εκμάθησης γλώσσας. Εν συνεχεία, ιδιωτικοί φορείς πιστοποιημένοι από το κράτος αναλαμβάνουν να προσφέρουν τα μαθήματα και με αυτόν τον τρόπο εφαρμόζουν στην πράξη την ύλη.

Τα κρατικά ιδρύματα εξουσιοδοτούνται νομίμως να **παρακολουθούν την ένταξη των αλλοδαπών** και να αναφέρουν στα γραφεία κοινωνικής πρόνοιας, την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για Θέματα Αλλοδαπών και Ασύλου και το Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, αν τα άτομα συμμετείχαν πράγματι σε μάθημα αξίας και κοινωνικού προσανατολισμού και κατά πόσον το πέρασαν.

Η **προσβασιμότητα** των υπηρεσιών είναι **βασικό πλεονέκτημα** του συστήματος στο οποίο τα κράτη ορίζουν την παροχή μέτρων κοινωνικού προσανατολισμού. Οι κρατικοί θεσμοί πιστοποιούν ιδιωτικούς φορείς κατάρτισης για τη διδασκαλία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας αυτών των μαθημάτων (περιλαμβανομένων των κυρώσεων για μη-υπηκόους που αποτυγχάνουν να περάσουν τις εξετάσεις)⁴ εξασφαλίζει ότι όλοι οι μη-υπήκοοι (άτομα

²Austria, Integration Act, (*Bundesgesetz zur Integration rechtmäßig in Österreich aufhältiger Personen ohne österreichische Staatsbürgerschaft – Integrationsgesetz, IntG*), [BGBl. I Nr. 68/2017](#), τελευταία τροποποίηση από BGBl. I Nr. 37/2018, διαθέσιμο στη διεύθυνση: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20009891.

³Ρυθμίζει ζητήματα από πρόστιμα και ποινές φυλάκισης έως την ανάκληση του δικαιώματος διαμονής.

⁴Beispielfragen Werte- und Orientierungswissen A2

https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/user_upload/Beispielfragen_Werte_und_Orientierung_A2.pdf

https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/user_upload/Beispielfragen_Werte_und_Orientierung_B1.pdf

που χρήζουν διεθνούς προστασίας και υπήκοοι τρίτων χωρών) κατανοούν τις πληροφορίες που τους παρέχονται. Επιπλέον, στο σύστημα υπάρχει πρόβλεψη για κοινό και συνεκτικό σύνολο μαθημάτων αξιών και κοινωνικού προσανατολισμού. Κάθε μη-υπήκοος λαμβάνει τις ίδιες πληροφορίες. Τα μαθήματα σε όλη τη χώρα βασίζονται στην ίδια διδακτέα ύλη και τις ίδιες διδακτικές μεθόδους. Η συνεκτική και ολοκληρωμένη εφαρμογή της γλώσσας των μαθημάτων γλώσσας και κοινωνικού προσανατολισμού αποτελεί σημαντικό όφελος των θεσμοθετημένων μοντέλων, το οποίο επίσης συνιστάται.

Η **παραμέληση στην πράξη της πληροφόρησης για τα θεμελιώδη δικαιώματα**, ιδίως σε σχέση με τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις συναφείς μορφές ανοχής, αποτελεί περιορισμό του συστήματος αυτού. Τα κρατικά συστήματα ένταξης, όπως αντικατοπτρίζονται στην ύλη των μαθημάτων γλώσσας και αξιών, μπορεί να **θεωρούν τους μη-υπηκόους ως φορείς προάσπισης** ή πιθανούς παραβάτες του «Δυτικού» συστήματος θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων. Ευρήματα δείχνουν ότι τα κρατικά μοντέλα ενέχουν τον κίνδυνο να προσφέρουν **μαθήματα ένταξης τα οποία να έχουν σχεδιαστεί ώστε να αποτρέπουν την ομάδα-στόχο από την παραβίαση των θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων**. Η αντίληψη της ομάδας στόχου ως κατόχου δικαιωμάτων μπορεί να μη ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο αυτών των θεσμικών υπηρεσιών κοινωνικού προσανατολισμού. Κατά συνέπεια, η ομάδα-στόχος δεν είναι εξοπλισμένη (αποτελεσματικά) με γνώσεις σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της σχετιζόμενης μισαλλοδοξίας.

Για να ενημερωθεί αποτελεσματικά η ομάδα-στόχος, συνιστώνται μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού ώστε τα μέλη της ομάδας να αναλάβουν το ρόλο τους τόσο ως δικαιούχοι δικαιωμάτων όσο **και** ως φορείς υποχρεώσεων. Διαφορετικά, η παροχή πληροφοριών περί θεμελιωδών δικαιωμάτων στους κατόχους δικαιωμάτων εξαρτάται από την αφοσίωση των εκάστοτε καθηγητών που συμμετέχουν στα μαθήματα. Τα στοιχεία δείχνουν ότι πράγματι τίθενται ζητήματα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα από την ομάδα-στόχο κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Ωστόσο, την ίδια στιγμή, οι καθηγητές δεν είναι απαραίτητα καλά ενημερωμένοι σχετικά με θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων, παρόλο που αυτά έχουν άμεση σχέση με την ομάδα-στόχο. Οι καθηγητές γλώσσας ζητούν υποστήριξη και πληροφορίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικότερα, τη νομοθεσία για την προστασία κατά της βίας, τις υπηρεσίες στήριξης θυμάτων, τους μηχανισμούς παραπομπής και τα παρόμοια. Έτσι συνιστάται ειδικά η **διανομή, στους παρόχους μαθημάτων, πληροφοριών και εντύπων** σχετικά με διάφορα ζητήματα και υπηρεσίες που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνιστάται σε υπεύθυνους κρατικούς φορείς να προσφέρουν στους καθηγητές των μαθημάτων βασικές πληροφορίες σχετικά με ζητήματα δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με τον τρόπο αυτό, οι καθηγητές θα είναι σε θέση να προσφέρουν καθοδήγηση σε εξειδικευμένους ΜΚΟ, γραφεία κατά των διακρίσεων ή συμβουλευτικές υπηρεσίες για μετανάστες, σε περίπτωση που οι συμμετέχοντες στα μαθήματα προβάλλουν αντίστοιχα ζητήματα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.

Σε εννοιολογικό επίπεδο – κατά την ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών – συνιστάται η **χάραξη σαφών ορίων μεταξύ κοινωνικών αξιών, κανόνων συμπεριφοράς και ιδανικής συμπεριφοράς**. Το περιεχόμενο των μαθημάτων θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα (π.χ. η ισότητα των φύλων αποτελεί κοινωνική αξία, αλλά όχι ακόμα εμπειρικό γεγονός) ώστε να διατηρείται η αξιοπιστία των μαθημάτων για την ομάδα-στόχο. Κατά την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών, τα μέλη της ομάδας-στόχος θα πρέπει να θεωρούνται όχι μόνο ως πιθανοί παραβάτες κοινωνικών αξιών όπως η ισότητα των φύλων, αλλά και ως πιθανά θύματα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (που διαπράττονται από τους φορείς της κοινωνίας υποδοχής).

Ευαίσθητο σημείο αποτελεί επίσης το γεγονός ότι **οι κρατικοί φορείς** οι οποίοι παρέχουν τα προγράμματα σπουδών για τον κοινωνικό προσανατολισμό και τα μαθήματα ξένων γλωσσών, έχουν εντολή να προωθούν και να παρακολουθούν την γρήγορη ένταξη (δηλαδή, την αφομοίωση) της ομάδας-στόχου. Ωστόσο, δεν έχουν **καμία εντολή για ενδυνάμωση και ενημέρωση** των (δυννητικών) θυμάτων ρατσισμού, ξενοφοβίας και

μισαλλοδοξίας. Κατά συνέπεια, δεν προσφέρονται αυτούσιες συμβουλευτικές υπηρεσίες σε σχέση με ζητήματα ρατσιστικών διακρίσεων, ξενοφοβίας και μισαλλοδοξίας από τον θεσμοθετημένο φορέα. Τα κενά στην πληροφόρηση που παρέχεται από τις θεσμοθετημένες υπηρεσίες καλύπτονται από τις ΜΚΟ και τις υπηρεσίες συμβουλευτικής. Οι ΜΚΟ και οι υπηρεσίες συμβουλευτικής ειδικεύονται στα θέματα αυτά και είναι υπεύθυνες για την παροχή πληροφοριών και την ενδυνάμωση των θυμάτων. Ωστόσο, δεν έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στην ομάδα-στόχο. Η χρήση υπηρεσιών συμβουλευτικής προσαρμοσμένων στις ανάγκες τους δεν είναι υποχρεωτική για την ομάδα-στόχο. Επιπλέον, λόγω ελλείψεων στους προϋπολογισμούς των ΜΚΟ για εργασία εκτός δομών, υπάρχουν επίσης ελλείψεις στις γνώσεις γύρω από τις εν λόγω υπηρεσίες σε κοινότητες μεταναστών. Οι κρατικοί φορείς που παρέχουν υποχρεωτικά μαθήματα έχουν πρόσβαση στην ομάδα στόχο μέσω της υποχρεωτικής συμμετοχής σε μαθήματα. Ωστόσο, δεν έχουν την εντολή να προσφέρουν πληροφορίες σχετικά με τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και την ανοχή. Ως εκ τούτου, μια στενή συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των ΜΚΟ αναμένεται να έχει επιτυχία όσον αφορά στην ενημέρωση της ομάδας-στόχου. Συνιστάται οι κρατικοί πάροχοι μαθημάτων γλώσσας και κοινωνικού προσανατολισμού είτε να παρέχουν αυτές τις πληροφορίες οι ίδιοι είτε να παραπέμπουν τους συμμετέχοντες στις αρμόδιες ΜΚΟ και κατά συνέπεια να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά την πρόσβασή τους στην ομάδα-στόχο. Στην επόμενη ενότητα παρέχονται περισσότερα επιχειρήματα για τη ένταξη των υπηρεσιών των ΜΚΟ σε προγράμματα κοινωνικού προσανατολισμού και εκμάθησης γλώσσας. Οι εμπειρίες από μοντέλα που λειτουργούν οι ΜΚΟ μπορούν να χρησιμεύσουν επίσης σε κρατικά συστήματα.

Ένα άλλο επιτυχημένο μοντέλο αφορά στην ανάθεση συμβουλευτικών υπηρεσιών απευθείας στον κρατικό πάροχο μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού. Ένα τέτοιο μοντέλο λειτουργεί στη Βιέννη. Όλοι οι νεοαφιχθέντες υποχρεούνται να εγγραφούν στο Τμήμα Μετανάστευσης και Ιθαγένειας του Δήμου, το οποίο τους παραπέμπει στον φορέα START Vienna για την παροχή αρχικής πληροφόρησης. Ο φορέας START Vienna λειτουργεί στο χώρο του Τμήματος Μετανάστευσης και Ιθαγένειας του Δήμου. Συνεργάζεται στενά με διάφορα κέντρα συμβουλευτικής στη Βιέννη και προσφέρει περαιτέρω καθοδήγηση προς αυτά τα κέντρα για περισσότερο λεπτομερή συμβουλευτική και πληροφόρηση. Εάν τα μαθήματα γλώσσας και προσανατολισμού που παρέχονται από τον φορέα δεν καταφέρουν να εντάξουν αποτελεσματικά στην ύλη τους τις πληροφορίες περί θεμελιωδών δικαιωμάτων, τότε συνιστάται αποτελεσματική παραπομπή στις αρμόδιες ΜΚΟ.

Το μοντέλο των ΜΚΟ

Εκτός από το κρατικό μοντέλο (ως επί το πλείστον σε πιο ανεπτυγμένα συστήματα), ορισμένα Κράτη Μέλη εμφανίζουν ένα μοντέλο ένταξης και κοινωνικού προσανατολισμού στο οποίο πρωτοστατούν οι ΜΚΟ. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα μοντέλα αυτά λειτουργούν σε χώρες όπως η Βουλγαρία, όπου κάποια στιγμή τα κύματα μετανάστευσης ξεπέρασαν την τυπική ικανότητα ανταπόκρισης των φορέων ως προς τις υπηρεσίες υποδοχής και διαχείρισης και τα μαθήματα και προγράμματα ένταξης. Σε άλλες περιπτώσεις, δεν υφίσταντο βελτιωμένα προγράμματα ενσωμάτωσης και οι ΜΚΟ, καθώς και άλλες μη κρατικές δομές, έπρεπε να αναλάβουν δράση δεδομένου ότι οι βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες ανάγκες των αιτούντων άσυλο και των μεταναστών έπρεπε να ικανοποιηθούν έως ότου το θεσμικό σύστημα καταφέρει να αυξήσει την χωρητικότητα και το εύρος δράσης του.

Το μοντέλο ένταξης και κοινωνικού προσανατολισμού των ΜΚΟ, και ιδίως η μετάδοση γνώσης περί των νομικών και θεσμικών ζητημάτων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, σχετίζεται με μια σειρά από οφέλη που τα κράτη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, να υποστηρίζουν και να προωθούν.

Οι ομάδες υποδοχής και ένταξης των ΜΚΟ έχουν αποδείξει ότι είναι πιο ευέλικτες, γεγονός που τους επιτρέπει να προσαρμόσουν στοιχεία της διαδικασίας ένταξης στο προφίλ του κοινού τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Βουλγαρίας, τα μαθήματα έχουν προσαρμοστεί στις ανάγκες των παιδιών, των εφήβων, ή των γυναικών (με μικρά παιδιά) με χρήση κατάλληλου υλικού μελέτης, του προφίλ των εκπαιδευτικών και των τρόπων μετάδοσης της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι ΜΚΟ συνήθως προσπαθούν να αποφύγουν λύσεις που είναι ενιαίες για όλους και είναι έτοιμες να προσφέρουν σε κάθε δικαιούχο το περιεχόμενο και τη μορφή μαθήματος που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του – διαλέξεις, μαθήματα ανά άτομο ή σε ομάδες (ερωτήσεις και απαντήσεις) συνεδρίες, διάφορες άλλες διαδραστικές μεθόδους.

Οι σύμβουλοι των ΜΚΟ συνήθως εδραιώνουν μια σχέση εμπιστοσύνης με διάφορες ομάδες αιτούντων άσυλο, προσφύγων και μεταναστών, επιτρέποντας έτσι στα μέλη τους να μοιραστούν περιστατικά μίσους και διακρίσεων που έχουν υποστεί και να βοηθήσουν ώστε να επιτευχθεί επαρκής και ουσιαστική απόκριση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μη-υπήκοοι αποδεικνύονται πιο πρόθυμοι να εκφράσουν τις ανησυχίες τους στους εκπροσώπους των ΜΚΟ παρά στους υπαλλήλους των θεσμικών οργάνων από τα θεσμικά όργανα λόγω του βαθιά ριζωμένου φόβου για τυχόν αρνητική έκβαση της διαδικασίας ή για θεσμικές επιπτώσεις, ειδικά αν πρόκειται για περιστατικά διακρίσεων που προέρχονται από τους ίδιους τους φορείς. Έτσι, οι ΜΚΟ, ενώ προσφέρουν κοινωνικό προσανατολισμό, μπορεί επίσης να ενεργούν επανορθωτικά έναντι παράνομων θεσμικών πρακτικών.

Οι ΜΚΟ διαθέτουν βαθιά γνώση των τελευταίων τάσεων και των σύγχρονων εργαλείων στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μη-υπηκόων: μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών προς διάφορα θεσμικά όργανα σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, σε διαφορετικές γλώσσες ή με ηλεκτρονικά μέσα, τάσεις στην διοικητική πρακτική και τη νομολογία των δικαστηρίων, διαφορές στην ικανότητα χειρισμού των ιδιαιτεροτήτων των προσφύγων και των μεταναστών. Από την άλλη πλευρά, χάρη στα έργα και τα δίκτυα που λειτουργούν, οι ΜΚΟ διαθέτουν σημαντική διεθνή προβολή σε μια σειρά από επιτυχημένες και αποτυχημένες πρακτικές στην Ευρώπη - και παγκοσμίως, γεγονός που τους επιτρέπει να εφαρμόζουν τις πρακτικές που προσαρμόζουν καλύτερα στο εθνικό πλαίσιο και να προτείνουν στα θεσμικά όργανα τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις.

Ως διορθωτικό μέτρο στις δυσκολίες που προκύπτουν στο κρατικό μοντέλο (βλέπε παραπάνω), οι ΜΚΟ προσφέρουν συνήθως μια άμεση σύνδεση μεταξύ των εκπαιδευτικών και συμβουλευτικών δραστηριοτήτων σε νομικά και άλλα ζητήματα υποστήριξης.

Την ίδια στιγμή, είναι πιθανό να προκύψουν δυσκολίες στο πλαίσιο της δράσης των ΜΚΟ που πιθανώς να παρεμποδίσουν την έγκαιρη και επαρκή ανταπόκριση στις ανάγκες ένταξης των μη-υπηκόων.

Πολιτικές διακυμάνσεις ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τόσο τις κρατικές πολιτικές ένταξης όσο και τις σχέσεις του κράτους με τις ΜΚΟ, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μια σειρά από πρακτικά προβλήματα στο έργο των οργανώσεων. Οι ΜΚΟ συχνά παραπονούνται για περιορισμένη πρόσβαση στις κοινότητες των αιτούντων άσυλο και άλλων μεταναστών ενώ κυβερνήσεις μη-φιλικές προς τους πρόσφυγες πιθανώς να παρεμποδίζουν σημαντικά την εργασία τους και ίσως ακόμη και να κατηγορούν τις ΜΚΟ για υποστήριξη της παράνομης μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, οι μη-υπήκοοι μπορεί κάλλιστα να βρεθούν εκτός των υπηρεσιών ένταξης για αόριστο χρονικό διάστημα και η τακτοποίηση και προσαρμογή τους μπορεί να παρακωλυθεί σημαντικά. Από την άλλη πλευρά, οι οργανισμοί μπορεί να επηρεαστούν από διάφορα κομματικά συμφέροντα, που υπαγορεύονται από χρηματοδότες ή άλλα μέρη που επηρεάζουν την εργασία τους.

Μπροστά στη δυναμική της δραστηριότητας των ΜΚΟ, ειδικά σε καταστάσεις κρίσεων, τα κράτη ενδέχεται να παραπλανηθούν και να εγκαταλείψουν τις λειτουργίες ένταξης που τους έχουν ανατεθεί από το νόμο και

να μην παρέχουν την απαραίτητη ανθρώπινη, οικονομική και θεσμική δυνατότητα και το περιβάλλον που απαιτούν οι υποδομές ένταξης. Πιθανώς να μην υφίσταται συστηματική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων που πρέπει να παραμείνουν στο κράτος και αυτών που πρέπει να ανατεθούν σε εξωτερικούς φορείς, με κατάλληλη βιώσιμη κρατική χρηματοδότηση.

Διάφορα έργα των ΜΚΟ και ad hoc πρωτοβουλίες ενδέχεται να μην ακολουθούν μια κοινή κατεύθυνση και δυνητικά μπορεί να εκτραπούν από τις γραμμές της γενικής πολιτικής που καθορίζεται από το κράτος ή/και που έχει συμφωνηθεί από τους ενδιαφερόμενους. Η αλληλοεπικάλυψη των δραστηριοτήτων, ειδικά όταν οφείλεται στη χρηματοδότηση έργων, μπορεί επίσης να μειώσει την αποτελεσματικότητα και την εμβέλεια της δράσης των ΜΚΟ. Η συνεργασία και ο συντονισμός μπορεί συχνά να εξαρτώνται από προσωπικές επαφές και έλλειψη εδραιωμένων μηχανισμών και εργαλείων για την επανόρθωση τυχόν εκτροπών.

Επομένως, χρειάζεται κοινή προσπάθεια και γεφύρωση μεταξύ του κρατικού μοντέλου και του μοντέλου των ΜΚΟ, οι διάφορες πτυχές των οποίων διερευνώνται σε όλα τα παρακάτω κεφάλαια και στην ενότητα "συμπεράσματα και συστάσεις" στο τέλος του παρόντος.

Κεφάλαιο 2: Η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού ως μέρος της αντιμετώπισης κρίσεων

Δέσποινα Κοντορίζου, ΚΕΣΔ

Γιατί πρέπει η μετάδοση των γνώσεων περί θεμελιωδών δικαιωμάτων να αποτελέσει μέρος της αντιμετώπισης κρίσεων;

Το πρώτο στοιχείο που πρέπει να διευκρινιστεί προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα είναι το τι θεωρείται σήμερα ως «περίοδος κρίσης» και πόσο διαφορετική είναι η διάρκεια και η κλίμακά της ανάλογα με τις περιστάσεις.

Εάν ο όρος «κρίση» ορίζει μια πολύ συγκεκριμένη στιγμή – δηλαδή την άφιξη των αιτούντων άσυλο στο εθνικό έδαφος, ή τη στιγμή της διαδικασίας καταγραφής τους από τις αρμόδιες αρχές (αστυνομία, υπηρεσία ασύλου) – τότε γίνεται αναφορά σε μια πολύ συγκεκριμένη χρονική στιγμή κατά την οποία πρέπει να γίνουν πολλά. Μέσα σε αυτό το περιορισμένο χρονικό πλαίσιο, οι κύριες προτεραιότητες είναι η διασφάλιση της ασφάλειας των προσώπων, η παραπομπή τους στις απαραίτητες υγειονομικές υπηρεσίες και τα δημόσια νοσοκομεία σε περίπτωση τραυματισμού ή έκτακτης ανάγκης, η ανεύρεση καταλύματος (σε καταυλισμούς προσφύγων, προγράμματα στέγασης ή άλλες εναλλακτικές λύσεις) και η αντιμετώπιση πιθανών σοβαρών ιατρική περιστατικών ή χρόνιων παθήσεων. Κατά τη διάρκεια αυτών των πρώτων ημερών μετά την άφιξη, η μετάδοση γνώσεων σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων φαίνεται ιδιαίτερα πολύπλοκη δεδομένης της γενικότερης κατάστασης των νεοαφιχθέντων (σωματική και ψυχική υγεία, πιθανή μετατραυματική αγχώδης διαταραχή ως αποτέλεσμα του ταξιδιού, κ.λπ.) και την επακόλουθη περιορισμένη δυνατότητα απορρόφησης νέων πληροφοριών. Έτσι, φαίνεται πιο αποτελεσματικός ο περιορισμός της ροής πληροφοριών κατά τη διάρκεια αυτών των πρώτων ημερών σε ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο, έως ότου οι νεοαφιχθέντες να έχουν την ευκαιρία να εγκατασταθούν, να προσαρμοστούν στις συνθήκες διαβίωσής τους και να αρχίσουν να ικανοποιούν τις βασικές τους ανάγκες.

Σε περιπτώσεις όπως αυτή της Ελλάδας, όπου κατά τα έτη 2014-2016 η περίοδος κρίσης παρατάθηκε για μήνες ή ακόμα και χρόνια, η παροχή υπηρεσιών κοινωνικού προσανατολισμού καθ όλη τη διάρκεια της περιόδου αυτής θεωρήθηκε πολυτέλεια και ως εκ τούτου παραμελήθηκε, γεγονός που μεταφράστηκε αυτόματα σε κρίσιμο ζήτημα. Το γεγονός ότι οι νεοαφιχθέντες δεν διαθέτουν βασικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, πιθανώς για μακρά χρονική περίοδο, μπορεί να αποτελέσει αιτία έντονου αποπροσανατολισμού και να οδηγήσει σε αποτυχία ένταξης και στην γκετοποίηση. Στην Ελλάδα σημειώθηκαν περιστατικά εχθρότητας και βίας, όχι μόνο μεταξύ της κοινότητας υποδοχής και των νεοαφιχθέντων, αλλά και μεταξύ μεταναστών και προσφύγων με διαφορετική εθνική καταγωγή και θρησκεία.

Επομένως, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η ανοχή και ο αμοιβαίος σεβασμός πρέπει να περιλαμβάνονται στη στρατηγική ενδιάμεσης απόκρισης, ειδικά στην περίπτωση αλλοδαπών που προέρχονται από διάφορα κοινωνικο-πολιτισμικά υπόβαθρα. Το ιδανικό θα ήταν να ξεπερνούν σταδιακά τα άτομα τυχόν δυσκολίες στην κατανόηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους κατά την πρώτη φάση της διαδικασίας ένταξης στο νέο περιβάλλον, έτσι ώστε να προλαμβάνονται ή να αντιμετωπίζονται τυχόν ανησυχητικές καταστάσεις και παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσα στην οικογένεια τους ή/και προς τρίτους και να αποφευχθούν περιπτώσεις αντίποινα με πράξεις μισαλλοδοξίας, είτε αυτές προέρχονται από είτε στοχεύουν την κοινότητα υποδοχής.

Η συμπερίληψη της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στη διδασκαλία πρέπει να είναι μέρος της συνολικής διαδικασίας ένταξης ώστε να αποφεύγονται οι παρεξηγήσεις που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά την αλληλεπίδραση με τους ντόπιους, τους φίλους, τους εργοδότες και την κοινωνία (σχολείο, εργασιακό περιβάλλον ή άλλες ευκαιρίες κοινωνικοποίησης). Επιπλέον, η ενσωμάτωση της παραπάνω εκπαίδευσης μπορεί να παρέχει στους νεοαφιχθέντες μια γενική κατανόηση του κοινωνικού και πολιτισμικού πλαισίου στο οποίο αυτοί (και η οικογένειά τους) θα πρέπει να εξελιχθούν και να προσαρμοστούν. Ως εκ τούτου, θα διευκολυνθεί η ένταξή τους και θα διασφαλιστεί η κατανόηση των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων. Επιπλέον, αυτές οι διδασκαλίες θα έχουν διττό ουσιαστικό αποτέλεσμα καθώς θα ενδυναμώνουν τους αιτούντες άσυλο, τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ενάντια σε πιθανές συμπεριφορές διακρίσεων, αλλά επίσης θα καθορίζουν το πλαίσιο των υποχρεώσεών τους όσον αφορά στον αμοιβαίο σεβασμό και την ανοχή προς τους άλλους. Γενικά, αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ομαλή διαδικασία ένταξης και θα πρέπει να λαμβάνει ιδιαίτερη προτεραιότητα σε πρωτοβουλίες κοινωνικού προσανατολισμού αμέσως μόλις ικανοποιηθούν οι βασικές ανάγκες που περιγράφονται παραπάνω και μόλις οι υπήκοοι τρίτων χωρών είναι έτοιμοι να επικεντρωθούν στα «επόμενα βήματα» και να αναπτύξουν την αυτονομία τους σε στέρεο έδαφος.

Σε ποιο στάδιο πρέπει να συμπεριληφθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στον κύκλο της αντιμετώπισης κρίσεων;

Δεν υπάρχει κάποια πλέον αρμόζουσα στιγμή στην οποία θα πρέπει να εισαχθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στον κύκλο αντιμετώπισης, δεδομένου ότι η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως οι γενικές συνθήκες υγείας, τα ζητήματα στέγασης, το νομικό καθεστώς, το ατομικό εκπαιδευτικό υπόβαθρο, κλπ. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν τα κίνητρα των μη-υπηκόων και την ικανότητα να εργαστούν με σκοπό την ένταξή τους στο νέο τους περιβάλλον. Ωστόσο, κάποιες γενικές τάσεις ως προς το επιτυχημένο χρονοδιάγραμμα θα μπορούσαν να προσδιοριστούν ως εξής.

Κατά την υποδοχή: σύντομη εισαγωγή σχετικά με τα βασικά θεμελιώδη δικαιώματα με ενημερωτικά φυλλάδια και συζητήσεις πληροφόρησης

Δεδομένης της αδιαμφισβήτητης ανάγκης να συμπεριληφθούν τα θεμελιώδη δικαιώματα, η ανοχή και ο αμοιβαίος σεβασμός στη διαδικασία ένταξης των αιτούντων άσυλο, ένα φυλλάδιο βασικών πληροφοριών θα μπορούσε να σχεδιαστεί και να διανέμεται στο πλαίσιο της καταγραφής στην Υπηρεσία Ασύλου ή τις αρμόδιες αρχές, καθώς και κατά τη διάρκεια των διαδικασιών υποδοχής και καταγραφής σε καταυλισμούς ή προγράμματα στέγασης.

Επιπλέον, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί μια ενημερωτική συζήτηση στο στάδιο υποδοχής, παρέχοντας βασικές πληροφορίες σε ουσιαστικά δικαιώματα, όπως οι υπηρεσίες υγείας, τα νομικά ζητήματα (π.χ. νόμος περί ασύλου), θέματα διαμονής κλπ.

Κατά την τοποθέτηση: επισήμανση του δεσμευτικού χαρακτήρα των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω ενημερωτικών συζητήσεων

Αμέσως μετά τη διευθέτηση της στέγασης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, οι έννοιες του αμοιβαίου σεβασμού, της ανοχής και των θεμελιωδών δικαιωμάτων θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε άλλες γενικές κατευθυντήριες γραμμές και κανονισμούς που σχετίζονται άμεσα με την τοποθέτηση και τη διαμονή τους. Ως εκ τούτου, δεν θα υφίσταται πλέον η επιβολή απλώς «μίας μόνο αλήθειας» σχετικά με τα άτομα, αλλά θα ενθαρρύνεται ο ανοιχτός και συμμετοχικός διάλογος, και όχι μια κατακόρυφη προσέγγιση, και θα εξασφαλίζεται η συμπερίληψη ενός πλαισίου τόσο για τα δικαιώματα όσο και για τις υποχρεώσεις ως

υποχρεωτική βάση για συνύπαρξη. Αυτό θα θέσει κάποια βάση για περαιτέρω διδασκαλία και θα καθιερώσει μια αναγκαία προοπτική γύρω από τα θεμελιώδη δικαιώματα ως απαραίτητη προϋπόθεση. Σε αυτό το στάδιο, οι ενημερωτικές συζητήσεις μπορούν να εισαχθούν και να περιλαμβάνουν περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την εκπαίδευση (γλώσσα), την ένταξη στην αγορά εργασίας, τις διακρίσεις και τον ρατσισμό, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, κλπ.

Κατά τη διάρκεια του κοινωνικού προσανατολισμού: περαιτέρω εμβάθυνση

Όταν η διαμονή είναι πλέον εγγυημένη, οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες αρχίζουν πλέον να σκέφτονται το μέλλον τους. Αυτή είναι μια καλή στιγμή για την περαιτέρω ενίσχυση των γνώσεων τους γύρω από τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και, τελικά, τη σύνδεση της γνώσης αυτής με άλλα θέματα, όπως, αγορά εργασίας και σχετικά δικαιώματα, ή ισότητα των φύλων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού (μαθήματα γλωσσών, θεματικές πολυπολιτισμικές εκδηλώσεις, ομαδικές συζητήσεις, επισκέψεις πολιτιστικού ή θεσμικού ενδιαφέροντος, κλπ).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, οι πρόσφυγες έχουν διαφορετικά επίπεδα γνώσης και αντίληψης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και οποιαδήποτε διδασκαλία θα πρέπει να προσαρμοσθεί στις εκάστοτε κοινωνικο-πολιτισμικές ιδιαιτερότητές τους.

Σύμφωνα με το στάδιο της απόκρισης, τις πληροφορίες μπορούν να μεταδώσουν διάφοροι φορείς.

Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια της καταχώρισης των αιτήσεων ασύλου, εκπρόσωποι της Υπηρεσίας Ασύλου ή άλλες αρμόδιες αρχές θα μπορούσαν να παρέχουν στα άτομα ένα βασικό ενημερωτικό φυλλάδιο ή να βεβαιώνουν ότι τους παρέχονται επαρκείς πληροφορίες στο πλαίσιο των ενημερωτικών συζητήσεων.

Επιπλέον, το προσωπικό των ΜΚΟ, όπως οι διαμεσολαβητές, οι κοινωνικοί λειτουργοί ή άλλοι εκπαιδευμένοι εργαζόμενοι των ΜΚΟ, θα μπορούσε να προσφέρει ενημερωτικές συναντήσεις, ατομικές και ομαδικές συζητήσεις ή ακόμα και να ενσωματώσει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τον αμοιβαίο σεβασμό ως προαπαιτούμενο στους οδηγούς υποδοχής και τα συμβόλαια στέγασης. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει εκπαιδευμένο προσωπικό στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου που θα παρέχει απαντήσεις ή συστάσεις ad hoc, όταν προκύπτει ανάγκη κατά την αλληλεπίδρασή τους με τους πρόσφυγες.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, οι τοπικές κοινότητες προσφύγων ή μεταναστών πρέπει επίσης να λάβουν μέρος σε αυτά τα μαθήματα δεδομένου ότι συχνά έχουν πείρα, άμεση επαφή και σχέση εμπιστοσύνης με τους αιτούντες άσυλο. Διαθέτουν επίσης ευρύ δίκτυο και ως εκ τούτου μπορούν να προσεγγίσουν ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού αυτού.

Με ποια μέσα θα μεταδίδεται η γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της αντιμετώπισης κρίσεων;

Ένας αποτελεσματικός τρόπος για την παροχή σημαντικών πληροφοριών προς τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, την ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό είναι μέσω μιας διαδικασίας τριών βημάτων, με χρήση εξειδικευμένου υλικού.

Πρώτον, μια γενική παρουσίαση σχετικά με τη σημασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρώπη: μια σύντομη περίληψη του τι σημαίνει «θεμελιώδη δικαιώματα», τι περιλαμβάνουν, γιατί είναι σημαντικό για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες να κατανοήσουν αυτά τα δικαιώματα, ποιους αφορούν και πώς διασφαλίζονται σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και σε εθνικό επίπεδο. Η απόκτηση ευρείας γνώσης γύρω από

την φιλοσοφία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των εννοιών της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού, θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσα από φυλλάδια με απλή εικονογράφηση στη γλώσσα των αλλοδαπών, με στόχο την εξοικείωσή τους με το νομικό πλαίσιο της χώρας στην οποία πρόκειται να ζήσουν.

Δεύτερον, μπορεί να πραγματοποιηθεί μια προσαρμοσμένη, εξατομικευμένη συζήτηση με την υποστήριξη των κοινωνικών λειτουργών ή των δικηγόρων των ΜΚΟ ή εκπροσώπων των αρχών σε εγκαταστάσεις στέγασης. Για παράδειγμα, μέσα στους προσφυγικούς καταυλισμούς, όπου διακυβεύεται η οικειότητα και όπου οι κάτοικοι ενδέχεται να αντιμετωπίσουν συχνά φόβο ή ανασφάλεια, θα μπορούσαν να προγραμματιστούν θεματικές συζητήσεις, με την καθοδήγηση εκπαιδευμένων επαγγελματιών, οι οποίες θα εστιάζουν σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχους προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ασφαλές περιβάλλον που θα βασίζεται στην εμπιστοσύνη. Αυτό θα επέτρεπε στους αιτούντες άσυλο να εκφράσουν πιθανές ανησυχίες, διαφωνίες ή οποιοδήποτε άλλο σχετικό συναίσθημα.

Το τελευταίο βήμα θα ήταν η περαιτέρω εμβάθυνση με περιπτωσιολογικές μελέτες και συγκεκριμένα παραδείγματα που λαμβάνονται από την καθημερινή ζωή των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, προκειμένου να σχηματιστεί μια εικόνα του πώς μεταφράζονται στη πράξη τα θεμελιώδη δικαιώματα ως έννοια. Τέτοιες πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να οργανωθούν στο πλαίσιο των υπηρεσιών κοινωνικού προσανατολισμού (μαθήματα γλωσσών, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημερωτικές συναντήσεις για διάφορα θέματα, σχολικές συζητήσεις που διοργανώνουν εκπρόσωποι επαγγελματιών ή αρχές και επίσημοι κοινωνικοί φορείς σε τοπικό επίπεδο). Τα παιχνίδια ρόλων και οι ασκήσεις προσομοίωσης θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ιδιαίτερα στο να παροτρύνουν τα άτομα να διερευνήσουν πιθανές αντιδράσεις σε φανταστικές καταστάσεις ώστε να αποκτήσουν εμπειρία στην πράξη και να κατανοήσουν τη σημασία αυτής της γνώσης. Πρόσφυγες που εγκαθίστανται με ασφάλεια και να αρχίζουν να εστιάζουν στο μέλλον τους (και το μέλλον των παιδιών τους) στη χώρα υποδοχής είναι πιο πιθανό να αποδεχτούν εύκολα οποιοδήποτε νέο στοιχείο που θα τους επιτρέψει να ενσωματωθούν στην τοπική κοινωνία και να διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και την αμοιβαία κατανόηση στην καθημερινή τους ζωή.

Κεφάλαιο 3: Ανοχή και αμοιβαίος σεβασμός ως μέρος της γενικότερης προσέγγισης της ένταξης

Sanne van de Pol, CeMIS

Dirk Vanheule, CeMIS

Γιατί να περιλαμβάνεται η γνώση επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη συνολική πορεία/ διεργασία ένταξης;

Η ανοχή και ο αμοιβαίος σεβασμός προάγονται ουσιαστικά με την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών στην πολιτική γραμμή. Οι πολιτικές ένταξης στην Ευρώπη αναπτύσσονται σήμερα γρήγορα. Τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες θεωρούνται όλο και περισσότερο ως σημαντικός ακρογωνιαίος λίθος αυτής της πολιτικής γραμμής. Ωστόσο, αναγνωρίζονται δύο κενά, τα οποία διακρίνονται ακόμα και σε χώρες με μακρά παράδοση στην ανάπτυξη πολιτικής ένταξης. Πρώτον, οι πολιτικές ένταξης τείνουν να επικεντρώνονται στον πληθυσμό των μεταναστών, ενώ συχνά παραγκωνίζεται η κοινωνία υποδοχής (ντόπιοι καθώς και ομάδες εγκατεστημένων μεταναστών). Ωστόσο, η ένταξη αναγνωρίζεται ως μια γενικότερη κοινωνική διαδικασία που περικλείει και περιλαμβάνει κάθε άτομο, είτε είναι πολίτης είτε όχι. Ακόμα, στις πολιτικές και στην καθημερινή ανταλλαγή απόψεων, η ένταξη συχνά θεωρείται ζήτημα που αφορά αποκλειστικά τους (νέους) μετανάστες και τα μέλη των μειονοτήτων. Δεύτερον, τα θεμελιώδη δικαιώματα απουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό από την πρακτική εφαρμογή των πολιτικών ένταξης και κοινωνικού προσανατολισμού. Συνήθως, τα δικαιώματα αυτά αναφέρονται εν συντομία ως δομικό στοιχείο της πολιτικής ένταξης. Αυτό βέβαια αποτελεί ήδη μια σημαντική συνειδητοποίηση αλλά απαιτείται μια πιο ρεαλιστική εφαρμογή. Ως επί το πλείστον απουσιάζει μια λεπτομερής εξήγηση ως προς τα (θεμελιώδη) δικαιώματα που κάθε άτομο θα πρέπει να απολαμβάνει, ανεξάρτητα από το υπόβαθρο ή το καθεστώς ιθαγένειας στην περίπτωση της ένταξης και του κοινωνικού προσανατολισμού.

Κατά την εισαγωγή των κατευθυντήριων γραμμών της πρωτοβουλίας RACCOMBAT, αναφέρθηκε ο τρόπος με τον οποίο τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να συνεισφέρουν στην πολιτική ένταξης και κοινωνικού προσανατολισμού. Με την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών στην πολιτική ένταξης, θα καλύπτεται το σύνολο της κοινωνίας. Ακόμα περισσότερο, η απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων (έμμεσα) απαιτεί από όλα τα μέλη της κοινωνίας να εξισορροπούν τα μεταξύ τους συμφέροντα. Παρακάτω απεικονίζεται ο τρόπος με τον οποίο τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες απαιτούν συνεχή εξισορρόπηση.

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις εμπεριέχουν όρια και απαιτούν μια στάθμιση μεταξύ του συμφέροντος του ατόμου που επικαλείται το δικαίωμα και του συμφέροντος των άλλων ατόμων ή της κοινωνίας. Το παρακάτω παράδειγμα, που προέρχονται από τη Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (εν συντομία: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου - ΕΣΔΑ⁵) αντικατοπτρίζει αυτήν την ιδέα. Η σύμβαση περιλαμβάνει μόνο λίγα απόλυτα δικαιώματα, όπως η απαγόρευση των βασανιστηρίων. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί κανείς να επέμβει στο δικαίωμα αυτό. Από την άλλη πλευρά, τα περισσότερα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στην ΕΣΔΑ είναι σχετικά δικαιώματα. Παραδείγματα αυτών είναι ο

⁵ Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στις 4 Νοεμβρίου 1950, Έναρξη ισχύος: 3 Σεπτεμβρίου 1953, Άρθρο 9 Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, η ελευθερία της σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, η ελευθερία της έκφρασης και η ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Το κοινό χαρακτηριστικό αυτών των δικαιωμάτων είναι ότι δεν είναι απόλυτα αλλά σχετικά και ότι δύναται να περιοριστούν υπό ορισμένες συνθήκες. Στη σύμβαση, τα άρθρα που περιέχουν αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνουν το καθένα μια παράγραφο που επιτρέπει έναν περιορισμό του δικαιώματος, δεδομένου ότι αυτός είναι αναλογικός για την επίτευξη ορισμένων στόχων προς το δημόσιο συμφέρον. Για παράδειγμα, το Άρθρο 9 αναγνωρίζει, στη πρώτη παράγραφό του, ότι κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία αλλαγής θρησκευόμενου ή πεποιθήσεων και την ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, μεμονωμένα ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, μέσω της λατρείας, της παιδείας και της άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών. Η δεύτερη παράγραφος ορίζει ότι η ελευθερία εκδήλωσης της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, «υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που προβλέπονται από το νόμο και αποτελούντων αναγκαία μέτρα, σε μια δημοκρατική κοινωνία για την δημοσία ασφάλεια, την προάσπιση της δημοσίας τάξης, της υγείας ή της ηθικής, ή την προάσπιση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων». Η δεύτερη παράγραφος είναι σημαντική για την στάθμιση της αναλογικότητας, καθώς οριοθετεί τα δικαιώματα που περιγράφονται στη πρώτη παράγραφο. Το δικαίωμα ενός ατόμου περιορίζεται από την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των τρίτων. Με άλλα λόγια, με μεσολάβηση του κράτους, τα συμφέροντα όλων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη με στόχο την απόλαυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Σε ποιο στάδιο πρέπει να περιληφθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στην πορεία/ διεργασία ένταξης;

Η ανοχή και ο αμοιβαίος σεβασμός, που προέρχονται από τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες, μπορούν να ενσωματωθούν σε πολλές περιπτώσεις στην πορεία ολοκλήρωσης. Η ευαισθητοποίηση και η γνώση των επαγγελματιών και εθελοντών που εργάζονται σε αυτούς τους τομείς είναι σημαντικής αξίας. Πρέπει να έχουν ιδιαίτερη επίγνωση της σημασίας της διδασκαλίας αλλά και της κοινοποίησης αυτών των σημαντικών αξιών. Κατά τον ίδιο τρόπο, η δημιουργικότητα είναι απαραίτητη κατά τη διδασκαλία ή την όποια αλληλεπίδραση με τους νεοαφιχθέντες στο πλαίσιο της πορείας ένταξης. Αυτή η συνειδητοποίηση μπορεί να αναδειχθεί μόνο με τη συνεχή αναφορά και επεξήγηση της σημασίας της ανοχής, του αμοιβαίου σεβασμού και των άλλων αξιών που προέρχονται από τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες.

Το πλέον προφανές πλαίσιο για την ανάδειξη αυτών των ζητημάτων είναι το σκέλος του κοινωνικού προσανατολισμού της πολιτικής ένταξης. Στα προγράμματα κοινωνικού προσανατολισμού, οι νεοαφιχθέντες συμμετέχουν σε μαθήματα, εργαστήρια ή διαλέξεις στα οποία λαμβάνουν πληροφορίες για τη ζωή στη χώρα υποδοχής. Συχνά, αυτές οι πληροφορίες είναι πολύ πρακτικές, καθώς αυτό είναι που απαιτούν και έχουν ανάγκη πλέον άμεσα οι νεοαφιχθέντες και η κοινωνία υποδοχής. Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς ότι ακόμα και κατά τη διδασκαλία πρακτικών ζητημάτων, η ανοχή και ο σεβασμός θα πρέπει να ενθαρρύνονται. Ένα ζήτημα διάθεση απορριμμάτων μπορεί να χρησιμεύσει ως παράδειγμα, καθώς συχνά αντιμετωπίζεται σε χώρες με μακρά παράδοση στα προγράμματα κοινωνικού προσανατολισμού. Είναι σχετικά εύκολο να συνθέσει κανείς αυτό το ζήτημα με το σεβασμό για τη φύση και τους συμπολίτες μας αλλά οι εκπαιδευτές πρέπει πραγματικά να αναδείξουν με σαφήνεια το ζήτημα και να τονίσουν τις σημαντικές αξίες που εμπεριέχει ώστε να μεταφέρουν το βαθύτερο μήνυμα για τη ζωή στην κοινωνία υποδοχής. Το ίδιο ισχύει για όλα τα άλλα θέματα που αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων κοινωνικού προσανατολισμού.

Επιπλέον, υπάρχει η δυνατότητα στα μαθήματα γλωσσών να περιληφθούν ζητήματα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες. Φυσικά, ο κύριος στόχος των μαθημάτων είναι να μεταδώσει γνώσεις σχετικά

με μια νέα γλώσσα, αλλά κάποιος θα μπορούσε να επιλέξει προσεκτικά παραδείγματα που σχετίζονται με σεβασμό, ανοχή και θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών στην τάξη. Εκτός από τη διδασκαλία που προσφέρουν στις τάξεις, οι εκπαιδευτικοί αποτελούν επίσης οι ίδιοι μια πηγή πληροφοριών. Η ευαισθητοποίησή τους σχετικά με θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες και η ικανότητά τους να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν ζητήματα που σχετίζονται με τον ρατσισμό και την ξενοφοβία είναι ιδιαίτερης σημασίας για τους συμμετέχοντες αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται ή παραμελούνται πιθανά προβλήματα.

Οι επιτόπιες επισκέψεις αποτελούν άλλη μια ευκαιρία ανάδειξης συγκεκριμένων πτυχών της ζωής στη χώρα υποδοχής. Εστιάζοντας στην ανεκτικότητα, τον αμοιβαίο σεβασμό και την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων, θα μπορούσε κανείς να οργανώσει, για παράδειγμα, μια επίσκεψη σε αστυνομικό τμήμα, σε ένα κέντρο για ίσες ευκαιρίες ή σε έναν οργανισμό ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτά τα ζητήματα θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε αρκετές επιτόπιες επισκέψεις. Ακόμη και κατά τη διάρκεια φαινομενικά αδιάφορων δραστηριοτήτων, όπως μια βόλτα στην πόλη ή μια επίσκεψη σε μουσείο, η εκάστοτε δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία ανάδειξης αυτών των σημαντικών ζητημάτων, αρκεί ο εκπαιδευτής να έχει κάτι τέτοιο στο μυαλό του.

Οι επαγγελματίες που ασχολούνται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό και οι επαγγελματίες που καθοδηγούν άτομα καθ' όλη την πορεία ένταξής τους, πρέπει επίσης να γνωρίζουν την σημασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών στην προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού και της ανοχής. Επίσης, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μετάδοση αυτού του είδους των πληροφοριών.

Με ποια μέσα θα μεταδίδεται η γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της πορείας ένταξης;

Υπάρχουν πολλοί τρόποι με τους οποίους μπορεί να μεταδοθεί η γνώση γύρω από τα θεμελιώδη δικαιώματα. Μια πρώτη επιλογή μπορεί να αποτελέσουν οι διαλέξεις από υπεύθυνους της διαδικασίας ένταξης. Μέσα από τις διαλέξεις στην τάξη, μπορούν να αντιμετωπιστούν ζητήματα που αφορούν στα θεμελιώδη δικαιώματα, τις αξίες όπως ο αμοιβαίος σεβασμός και η ανοχή καθώς και η καταπολέμηση των διακρίσεων και του ρατσισμού. Μια ή περισσότερες διαλέξεις μπορούν να ασχοληθούν αποκλειστικά με αυτά τα θέματα, αλλά είναι εξίσου δυνατή η οριζόντια προσέγγιση του θέματος. Ο συνδυασμός των δύο μεθόδων θα είναι ίσως πλέον αποδοτικός. Σε περίπτωση που το προσωπικό ή οι εθελοντές δεν είναι αρκετά πεπειραμένοι σε αυτούς τους τομείς, μπορούν να προσκληθούν εξωτερικοί εμπειρογνώμονες ή εκπρόσωποι φορέων. Οι διαλέξεις μπορούν να πραγματοποιηθούν στις εγκαταστάσεις του οργανισμού κοινωνικού προσανατολισμού, αλλά μια επιτόπια επίσκεψη στις σχετικές οργανώσεις μπορεί να έχει ακόμα μεγαλύτερη αξία. Εάν η ζωντανή διάλεξη δεν αποτελεί επιλογή, μια άλλη επιλογή είναι η χρήση ηχητικού υλικού ή βίντεο ή ακόμη και η εκτύπωση φυλλαδίων με χρήσιμες πληροφορίες.

Οι επαγγελματίες που εμπλέκονται στη διαδικασία ένταξης αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις κατά την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών στα μηνύματα που μεταφέρουν.

Πρώτον, μια σημαντική πρόκληση είναι η έλλειψη (τεχνικών) γνώσεων από τους ίδιους τους επαγγελματίες. Έχει ιδιαίτερη σημασία οι υπηρεσίες ενοποίησης να παρέχουν στους υπαλλήλους τους ή τους εθελοντές εύκολη, προσιτή γνώση και μεταβιβάσιμες πληροφορίες, καθώς τα άτομα αυτά συνήθως δεν διαθέτουν εξειδίκευση σε νομικά ζητήματα. Δεν χρειάζεται να είναι ειδικοί, αλλά η πηγή πληροφόρησής τους πρέπει να είναι σωστή και προσιτή. Έχουν βασικό ρόλο στη μετάδοση της γνώσης στους νεοαφιχθέντες και είναι σημαντικό οι πληροφορίες αυτές να παρέχονται σωστά, όποτε είναι δυνατόν. Θα πρέπει ωστόσο να έχουμε

κατά νου ότι γενικότερα θέματα όπως ο σεβασμός και η ανοχή μπορεί επίσης να αντιμετωπιστούν χωρίς γενικότερη γνώση επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να επικεντρωθούν αποκλειστικά σε αυτά τα θέματα και να τα ενσωματώσουν κατά περίπτωση.

Δεύτερον, θα πρέπει να αντιμετωπίσουν πιθανά προβλήματα στη γλώσσα, δεδομένου ότι οι νεοαφιχθέντες συχνά εγγράφονται σε μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού που παρέχονται σε γλώσσες εκτός της μητρικής τους. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να καταβάλλουν συνεχείς προσπάθειες να μεταφράσουν συχνά αφηρημένες έννοιες όπως η ανοχή και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε απλή και σαφή γλώσσα. Πρέπει να διασφαλίζεται ώστε αυτά τα εννοιολογικά θέματα να αντιμετωπίζονται επαρκώς.

Τέλος, οι επαγγελματίες αντιμετωπίζουν προκλήσεις που σχετίζονται με τις υπάρχουσες αντιλήψεις σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες. Οι συνεντεύξεις με τους δικαιούχους των μαθημάτων κοινωνικής ένταξης έχουν δείξει ότι υπάρχει ασαφής εικόνα ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των νεοαφιχθέντων (και άλλους πολίτες). Επίσης, ιδέες σχετικά με τις διακρίσεις και τον ρατσισμό συχνά απαιτούν περαιτέρω διευκρινίσεις. Αυτές οι αντιλήψεις μπορούν να εδραιωθούν μεταξύ των ομάδων μεταναστών και εναπόκειται στους επαγγελματίες ένταξης να αναγνωρίσουν και να διορθώσουν τυχόν λανθασμένες ιδέες.

Ίσως να υπάρχει ανάγκη για ενίσχυση της δυναμικότητας μεταξύ των εκπαιδευτών και του προσωπικού των συμβουλευτικών προγραμμάτων. Το έργο του προγράμματος DISCRI Wallonia μπορεί να προσφέρει υλικό αναφοράς όσον αφορά σε ιδέες για το πώς οι επαγγελματίες ένταξης μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση και ενημερωμένη πληροφόρηση σε όλα τα θέματα κοινωνικού προσανατολισμού. Πληροφορίες σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες καθώς και τα ζητήματα ανοχής, σεβασμού, διακρίσεων και ρατσισμού συγκεντρώνονται με σκοπό την ενημέρωση και την έμπνευση των εκπαιδευτικών ως προς τους τρόπους αντιμετώπισης τέτοιων ζητημάτων.

Κεφάλαιο 4: Ανοχή και αμοιβαίος σεβασμός ως μέρος της διδασκαλίας της γλώσσας και του πολιτισμικού προσανατολισμού

Agnese Lāce, PROVIDUS

Η διδασκαλία γλωσσών και ο πολιτισμικός προσανατολισμός αποτελούν μερικά από τα πιο θεσμοθετημένα στοιχεία της διαδικασίας ένταξης με καθορισμένα παραδοτέα, στρατηγικές αξιολόγησης αποτελεσμάτων και προγράμματα σπουδών. Με στόχο να εισαχθούν οι νεοαφιχθέντες σε πτυχές της καθημερινής ζωής, των αξιών, των παραδόσεων και των κανόνων, αυτά τα εργαστήρια είναι κατάλληλα για τη μάθηση της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού. Λαμβάνοντας υπόψη τα διάφορα συστήματα ένταξης που παρουσιάζονται στο πλαίσιο του έργου RACCOMBAT, παρατηρούμε αρκετά κοινά στοιχεία που εμποδίζουν την ολοκληρωμένη ενσωμάτωση πτυχών της εκπαίδευσης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα σε μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού, όπως η σύντομη διάρκεια των μαθημάτων και ο αριθμός των θεμάτων που πρέπει να καλυφθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει τους λόγους και τις μεθόδους για τη συμπερίληψη στοιχείων εκπαίδευσης επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις δραστηριότητες διδασκαλίας γλωσσών και πολιτισμικού προσανατολισμού.

Γιατί πρέπει οι γνώσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα να αποτελέσουν μέρος της διδασκαλίας γλωσσών και πολιτισμικού προσανατολισμού;

Σε ολόκληρη την ΕΕ, η εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής αποτελεί μία από τις βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχή ένταξη στην κοινωνία. Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν διάφορες προσεγγίσεις για τη διδασκαλία ξένων γλωσσών - οι πάροχοι υπηρεσιών μπορεί να είναι πανεπιστήμια, ιδιωτικές σχολές εκμάθησης γλώσσας, δήμοι και οργανισμοί που έχουν συσταθεί ειδικά για την υποστήριξη της ένταξης. Ωστόσο, ανεξάρτητα από το επιλεγμένο πρότυπο διδασκαλίας γλωσσών, η διδασκαλία είναι σχεδόν πάντα παρούσα ακόμη και όταν τα συστήματα ένταξης αναπτύσσονται ακόμα ή όταν υπάρχουν πολύ λίγες δραστηριότητες υποστήριξης της ένταξης στην κοινωνία. Ως εκ τούτου, ο κύριος λόγος για την ενσωμάτωση των γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στη διδασκαλία της γλώσσας είναι η σχετικά **συνεχής διαθεσιμότητα της γλωσσικής κατάρτισης** και η συνεχής συμμετοχή των ατόμων σε αυτή.

Είναι σημαντικό να διατηρείται η ισορροπία ανάμεσα στις πρακτικές γνώσεις που απαιτούνται για την αρχική προσαρμογή στην κοινωνία υποδοχής, τις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις που απαιτούνται για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα και τις ειδικές πτυχές της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων που είναι χρήσιμες σε ορισμένα στάδια της ένταξης. Η κατανόηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι ήδη σημαντική κατά την αρχική περίοδο μετά την άφιξη (δηλαδή όταν γίνεται αναζήτηση για διαμονή), επομένως βασικές πληροφορίες σχετικά με το νομικό σύστημα και την αναφορά παραβιάσεων θα πρέπει να παρέχονται νωρίς στη διαδικασία κοινωνικού προσανατολισμού (ακόμη και πριν την άφιξη, όπως αναφέρεται παρακάτω). Βασικές πτυχές που πρέπει να εισαχθούν είναι ο ορισμός των διακρίσεων και των φορέων που παρέχουν βοήθεια και τρόπους επιβολής κυρώσεων σε περιπτώσεις διακρίσεων. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να εισαχθούν σταδιακά και γενικότερες γνώσεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκμάθηση μεθόδων αντίδρασης σε περιπτώσεις διακρίσεων σε γενικά ή ειδικά γλωσσικά μαθήματα. Για να συμπεριληφθούν τα δικαιώματα, οι υποχρεώσεις και οι αξίες που αντικατοπτρίζονται στην εθνική πολιτική ένταξης απαιτείται μια κεντρική προσέγγιση για την ανάπτυξη αναλυτικών προγραμμάτων διδασκαλίας γλωσσών ή λεπτομερών σχεδίων μαθημάτων που μπορούν να ενσωματωθούν σε διάφορες διδακτικές μεθοδολογίες. Ο δεύτερος λόγος για να συμπεριληφθεί η γνώση

των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη διδασκαλία γλωσσών είναι η ανάγκη να **καθοριστεί και να διευρυνθεί η εκπροσώπηση των βασικών αξιών της κοινωνίας υποδοχής** πέρα από τα μαθήματα πολιτισμικού προσανατολισμού ή τις δραστηριότητες υποστήριξης.

Ο πολιτισμικός προσανατολισμός, με τη σειρά του, παρέχει βασικές γνώσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων στους νεοαφιχθέντες ακόμη και **πριν από την αναχώρηση** για τη χώρα υποδοχής. Πριν από την άφιξη αυτές οι πληροφορίες μπορούν να προσαρμοστούν στην αντίστοιχη ομάδα νεοαφιχθέντων για να ταιριάζουν στο υπόβαθρό τους και ο προσανατολισμός μπορεί να γίνει στη μητρική τους γλώσσα ή σε μια διαδεδομένη ενδιάμεση γλώσσα. Ωστόσο, δεν πραγματοποιούν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ πολιτισμικό προσανατολισμό πριν από την αναχώρηση, επομένως είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα των σχετικών γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα ηλεκτρονικώς.

Ένας τρόπος πολιτισμικού προσανατολισμού πριν την άφιξη είναι η κυκλοφορία των πληροφοριών μεταξύ των **δικτύων μεταναστών**. Οι μετανάστες που έχουν ήδη εξοικειωθεί με την κοινωνία υποδοχής χρησιμεύουν ως ενδιάμεσοι και ανεπίσημοι σύμβουλοι. Εκείνοι που έχουν αποκτήσει γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα υποδοχής θα είναι σε θέση να συμβουλευούν τους νεοαφιχθέντες συνομηλίκους τους. Αυτό επιβεβαιώνει την ανάγκη για **ομοιόμορφες, σαφείς και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες στο διαδίκτυο** που να παρουσιάζονται στους νεοαφιχθέντες σε διάφορα εργαστήρια και επίσης κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας γλωσσών και του πολιτισμικού προσανατολισμού.

Ο πολιτισμικός προσανατολισμός μετά την άφιξη μπορεί να πραγματοποιηθεί άμεσα και έμμεσα μέσω διαφόρων δραστηριοτήτων υποστήριξης της ένταξης. Με τη συμπερίληψη των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα στη διδασκαλία των γλωσσών και τον επίσημο και ανεπίσημο πολιτισμικό προσανατολισμό σε ομάδες με μικτό υπόβαθρο, μπορεί κανείς να εξασφαλίσει την **ανταλλαγή διαφόρων εμπειριών** και επομένως μια πιο πολύπλευρη εικόνα της λειτουργίας της κοινωνίας υποδοχής. Δημιουργώντας δραστηριότητες και φόρουμ που ενθαρρύνουν τη σκέψη σχετικά με τις προσωπικές εμπειρίες με θετικό τρόπο, για παράδειγμα ένα επιτυχημένο παράδειγμα καταπολέμησης ή αναφοράς διακρίσεων, μπορεί να αναδειχθεί η πραγματική αξία των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Το δυναμικό των δικτύων μεταναστών μπορεί να αξιοποιηθεί ακόμη περισσότερο με την κατάρτιση των μελών της κοινότητας ως **μέντορες** ως μέρος του πολιτισμικού προσανατολισμού. Επιπλέον, εκπρόσωποι της κοινότητας υποδοχής θα μπορούσαν επίσης να εκπαιδευτούν ώστε να χρησιμεύσουν ως πολλαπλασιαστές γνώσεων σχετικά με θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω άτυπων γεγονότων κοινωνικοποίησης, όπως οι γλωσσικοί κύκλοι, οι ζωντανές βιβλιοθήκες, οι εκδηλώσεις αρτοποιίας και ούτω καθεξής. Αυτό όχι μόνο διευκολύνει την κυκλοφορία πληροφοριών σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, την ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό, αλλά επίσης δίνει δύναμη στους νεοαφιχθέντες και τους εκπροσώπους της κοινωνίας ώστε να γίνουν ενεργοί παράγοντες της προώθησης των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Έτσι, η βασική αξία για την ενσωμάτωση των γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στη διδασκαλία των γλωσσών και στον πολιτισμικό προσανατολισμό είναι η μακροπρόθεσμη επίδραση μιας ολοκληρωμένης, σταδιακής κατάρτισης και εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών, μεταξύ άλλων στην ενδυνάμωση των νεοαφιχθέντων και στην ενίσχυση του διττού χαρακτήρα της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

Σε ποιο στάδιο πρέπει να περιληφθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στα μαθήματα γλώσσας και πολιτισμικού προσανατολισμού;

Με την ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών για τη διδασκαλία των γλωσσών, οι γνώσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να συμπεριληφθούν στις **ενότητες σχετικά με τις πτυχές της καθημερινής ζωής όπου οι διάφορες μορφές διακρίσεων και ξενοφοβίας είναι πιο συχνές**, με αυξανόμενη δυσκολία καθώς αναπτύσσονται οι γλωσσικές γνώσεις. Κατά τη διάρκεια της έρευνάς μας, οι γλωσσολόγοι σημείωσαν ότι οι τάξεις γλωσσών αρχαρίων ή επιπέδου A1 δεν θα ήταν κατάλληλες για τέτοιες δύσκολες έννοιες. Ωστόσο, καθώς η ικανότητα των μαθητών να συζητήσουν αυξάνεται, θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στοιχεία σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα όταν καλύπτονται θέματα όπως η πρόσβαση σε υπηρεσίες (τράπεζες, υγειονομική περίθαλψη), η πρόσβαση στην απασχόληση (διαδικασία πρόσληψης, αλληλεπίδραση με συναδέλφους), η πρόσβαση στην εκπαίδευση (επικοινωνία με δασκάλους και συμμαθητές), η πρόσβαση στη στέγαση (διαφημίσεις, επίσκεψη σε σπίτια, αλληλεπίδραση με γείτονες) και η αλληλεπίδραση σε δημόσιους χώρους (μεταφορά, πάρκα, αλληλεπίδραση με άλλα μέλη της κοινωνίας). Κατά το σχεδιασμό του νέου προγράμματος σπουδών, θα ήταν σημαντικό όχι μόνο να χρησιμοποιηθούν τα διαθέσιμα δεδομένα σχετικά με τις περιπτώσεις διακρίσεων, αλλά και να συμπεριληφθούν εκπρόσωποι των κοινοτήτων μεταναστών για να εντοπίσουν καταστάσεις όπου πρόσθετες πληροφορίες θα ωφελούσαν τους νεοαφιχθέντες.

Είναι σημαντικό να περιγραφούν και να διερευνηθούν **διάφοροι τύποι διακρίσεων** σε δραστηριότητες διδασκαλίας γλωσσών και πολιτισμικού προσανατολισμού και όχι μόνο εκείνοι που θα θεωρούνταν τυπικοί για τους νεοαφιχθέντες. Για παράδειγμα, ενώ οι διακρίσεις με βάση την εθνικότητα μπορεί να είναι πιο συχνές μεταξύ των νεοαφιχθέντων, είναι σημαντικό να αποδειχθεί ότι η διάκριση λόγω ηλικίας ή φύλου επίσης δεν είναι αποδεκτή στην κοινωνία υποδοχής, διδάσκοντας έτσι τις αξίες που χαρακτηρίζουν την ΕΕ ως κοινότητα.

Επιπλέον, είναι σημαντικό οι **υπάρχοντες πόροι** να χρησιμοποιούνται κατά τη μετάδοση των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι υπάρχουσες φόρμες αναφοράς, οι διαδικτυακές βάσεις δεδομένων, οι οδηγίες, οι εφαρμογές για κινητά κ.λπ. πρέπει να εισαχθούν μέσω διαφόρων ασκήσεων στην τάξη. Με αυτόν τον τρόπο οι νεοαφιχθέντες θα γνωρίσουν και θα αισθάνονται πιο άνετα χρησιμοποιώντας τους πόρους που είναι επίσης διαθέσιμοι εκτός της τάξης. Ένα καλό παράδειγμα εισαγωγής ενός υπάρχοντος πόρου είναι η παρουσίαση της εφαρμογής "Welkom in Antwerpen" κατά τη διάρκεια των μαθημάτων προσανατολισμού στο Atlas Antwerp. Επιπλέον, όταν αναπτύσσεται ένας νέος πόρος ή μια εφαρμογή, η παρουσίασή του στους καθηγητές ξένων γλωσσών και τους εκπροσώπους της κοινότητας πρέπει να αποτελεί σημαντικό κομμάτι της στρατηγικής προώθησης. Μια τέτοια καθοδηγούμενη και άμεση εισαγωγή ενός πολύτιμου πόρου θα προωθήσει τη χρήση του από τους νεοαφιχθέντες.

Ο πολιτισμικός προσανατολισμός πριν από την άφιξη πιθανότατα θα περιοριστεί στα πολύ βασικά στοιχεία σχετικά με την προσέγγιση της χώρας υποδοχής όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα και την προσφυγή σε περίπτωση παραβίασης. Παρ'όλα αυτά, ακόμα και σ' αυτό το σημείο της διαδικασίας ολοκλήρωσης μπορούν να παρουσιαστούν πολύτιμοι **πόροι στο διαδίκτυο**.

Ωστόσο, οι δραστηριότητες πολιτισμικού προσανατολισμού μετά την άφιξη παρέχουν ένα κατάλληλο και πολύτιμο περιβάλλον για την προώθηση των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα. Άλλα κεφάλαια αυτών των κατευθυντήριων γραμμών εξετάζουν τα επίσημα μαθήματα κοινωνικής ένταξης, ωστόσο οι **οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών** θα μπορούσαν να παράσχουν πρόσθετη υποστήριξη για την ένταξη μέσω δραστηριοτήτων πολιτισμικού προσανατολισμού. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να εξασφαλίσουν εκπαίδευση, παρακολούθηση και έρευνα, καθώς και στήριξη σε περιπτώσεις διακρίσεων,

επίσης όσον αφορά την αναφορά και την αντιμετώπιση των συνεπειών. Οι οργανώσεις που ειδικεύονται στην προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων (ξεχωριστά και από κοινού) διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία, παρόλο που θα πρέπει να προσαρμόζονται στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Οι οργανώσεις που δημιουργούνται από μετανάστες ή που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των μεταναστών μπορούν να λειτουργήσουν όχι μόνο ως «συνάδελφοι εκπαιδευτές» αλλά και πάροχοι πολύτιμων πληροφοριών για την ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών για τη διδασκαλία γλωσσών και κοινωνικού προσανατολισμού. Έτσι διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται είναι όσο το δυνατόν πιο σχετικές.

Ποιοι τρόποι θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τη μετάδοση των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα ως μέρος της διδασκαλίας γλωσσών και του πολιτισμικού προσανατολισμού;

Οι γνώσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να συμπεριληφθούν στις ενότητες σχετικά με τις **πτυχές της καθημερινής ζωής όπου οι διάφορες μορφές διακρίσεων και ξενοφοβίας είναι οι πιο συχνές** με αυξανόμενη δυσκολία καθώς εξελίσσονται οι γλωσσικές δεξιότητες. Αυτές οι καταστάσεις μπορούν να εξερευνηθούν με τις ακόλουθες μορφές:

1. με την εκμάθηση του σχετικού λεξιλογίου σε γραπτά κείμενα ως παραδείγματα (μη) διακρίσεων, για παράδειγμα, διαβάζοντας αγγελίες στέγασης ή συντάσσοντας αιτήσεις εργασίας,
2. αξιοποιώντας τους υφιστάμενους πόρους (πληροφορίες στο διαδίκτυο, έντυπα, ενημερωτικά δελτία κ.λπ.) και εξετάζοντάς τα στην τάξη ώστε να διασφαλιστεί ότι οι νεοαφιχθέντες θα κατανοήσουν σωστά τις διαθέσιμες πληροφορίες και θα προωθήσουν τους υπάρχοντες πόρους στο διαδίκτυο,
3. με την ανάθεση διαδραστικών ασκήσεων για τη μοντελοποίηση πραγματικών καταστάσεων όπου μπορεί να υπάρξει διάκριση. Τέτοιες ασκήσεις μπορούν να λάβουν τη μορφή διαλόγων, ομαδικών συζητήσεων και προσομοίωσης καταστάσεων, προκειμένου να υιοθετήσουν οι μαθητές διάφορες προοπτικές σε καθημερινές καταστάσεις,
4. παρέχοντας επίσημες διαλέξεις εμπειρογνομόνων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα κατά τη διάρκεια του γλωσσικού μαθήματος στο πλαίσιο μιας εκδρομής, για την εισαγωγή όχι μόνο μιας πληροφορίας αλλά και για την εξοικείωση των νεοαφιχθέντων με τους θεσμούς και οργανισμούς στην κοινωνία υποδοχής.

Οι δραστηριότητες πολιτισμικού προσανατολισμού που υλοποιούνται από τους κοινοτικούς φορείς μπορούν να στοχεύσουν στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τον αμοιβαίο σεβασμό και την ανοχή, με αυστηρή μεθοδολογία ώστε να συμπεριληφθούν εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Οι διοργανώσεις θα μπορούσαν να συνδυάσουν διαλέξεις, εμπειρίες ζωής και διαδραστικές ασκήσεις για να εξασφαλίσουν τόσο την ανταλλαγή τυπικών γνώσεων όσο και τη βαθύτερη γνώση ή την προσωπική εμπειρία. Για τη διδασκαλία των γλωσσών και τον πολιτισμικό προσανατολισμό είναι σημαντικό να προωθηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των νεοαφιχθέντων και της κοινωνίας υποδοχής και οι διάφορες μέθοδοι που περιγράφονται παραπάνω βοηθούν σε σημαντικό βαθμό να γίνει αυτό.

Ποιες είναι κάποιες σημαντικές προετοιμασίες και προφυλάξεις κατά τη διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στα μαθήματα γλώσσας και πολιτισμικού προσανατολισμού;

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα σημαντικά στοιχεία προετοιμασίας και προφύλαξης σε χώρες όπου τα συστήματα ένταξης εξακολουθούν να αναπτύσσονται ή όπου οι γνώσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν μέχρι στιγμής περιοριστεί σε βασικές πληροφορίες κατά τη διάρκεια μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού. Αυτά τα στοιχεία προετοιμασίας και προφύλαξης για το σχεδιασμό προγραμμάτων διδασκαλίας γλωσσών και πολιτισμικού προσανατολισμού εξυπηρετούν το σκοπό της δημιουργίας ενός συστήματος εκπαίδευσης για τα θεμελιώδη δικαιώματα που δεν ευνοεί μια συγκεκριμένη ομάδα και που προσφέρει σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη την απαραίτητη υποστήριξη.

1. Τα υλικά για τη συμπερίληψη των γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στη διδασκαλία γλωσσών πρέπει να αναπτυχθούν με κεντρικό ή παρόμοιο τρόπο, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι ασκήσεις και οι πληροφορίες που παρουσιάζονται στην τάξη είναι σύμφωνες τόσο με την πολιτική ένταξης όσο και με το νομικό πλαίσιο.
2. Οι εκπρόσωποι της ομάδας-στόχος θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη διαδικασία ανάπτυξης για να αντανακλώνται οι εμπειρίες που έχουν βιώσει και να προσαρμοστεί το περιεχόμενο στις πραγματικές ανάγκες των νεοαφιχθέντων και των κοινοτήτων υποδοχής.
3. Οι καθηγητές ξένων γλωσσών πρέπει να λαμβάνουν ολοκληρωμένη εκπαίδευση σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, ώστε να είναι σε θέση να διαχειρίζονται το διάλογο πάνω σε ευαίσθητα ζητήματα όπως ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις. Η εκπαίδευση θα πρέπει να καταρτίζει τους δασκάλους ώστε να καθορίζουν σαφή παραδοτέα καθώς και να εξασφαλίζουν την υποστήριξη και την παρακολούθηση που συνοδεύει την εφαρμογή αυτής της γνώσης κατά τη διάρκεια των γλωσσικών μαθημάτων. Οι καθηγητές ξένων γλωσσών πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς και να έχουν αυτοπεποίθηση προκειμένου να μεταφέρουν πληρέστερες και εμπειριστατωμένες πληροφορίες για τον αμοιβαίο σεβασμό και την ανοχή.
4. Κατά την ανάπτυξη των προαναφερόμενων ασκήσεων αλληλεπίδρασης ή κατά την εκπόνηση επιτόπιων μελετών και ανταλλαγής εμπειριών πρέπει να ληφθούν υπόψη στοιχεία που μπορεί να αγγίξουν παλαιότερα τραύματα, ιδίως στην περίπτωση των προσφύγων. Οι ειδικοί πολυπολιτισμικής επικοινωνίας πρέπει συνεπώς να συμμετέχουν, μαζί με ειδικούς πάνω στα θεμελιώδη δικαιώματα, στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών για την εκμάθηση γλωσσών, καθώς και σε πρωτοβουλίες πολιτισμικού προσανατολισμού.

Οι φορείς πρέπει να διασφαλίσουν ότι η αμφίδρομη φύση της διαδικασίας ενσωμάτωσης εκφράζεται πραγματικά και όσον αφορά τη γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τον αμοιβαίο σεβασμό και την ανοχή. Οι δραστηριότητες πολιτισμικού προσανατολισμού που διεξάγονται από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν αποδειχθεί επιτυχείς καθώς δίνουν τη δυνατότητα και στους νεοαφιχθέντες να πουν την ιστορία τους σε εκπροσώπους της κοινωνίας υποδοχής, επιτρέποντας έτσι την ανταλλαγή εμπειριών και μια συζήτηση σχετικά με τις υπάρχουσες προκλήσεις, τις απαραίτητες αλλαγές και την πιθανή συμμετοχή της κοινωνίας υποδοχής.

Κεφάλαιο 5: Η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στο πλαίσιο της εργασίας και της δράσης των θεσμικών οργάνων με αλλοδαπούς

Smaranda Witec, Pro Refugiu

Αυτό το κεφάλαιο εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες έχουν συμπεριλάβει την ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό στη διδασκαλία των γλωσσών και τον κοινωνικό προσανατολισμό. Συνοψίζει τη χαρτογράφηση και τις αναλυτικές ασκήσεις του έργου RACCOMBAT και την ευρεία συλλογή βέλτιστων πρακτικών για τη διδασκαλία γλωσσών και τον κοινωνικό προσανατολισμό, αξιολογώντας τες κριτικά και διαμορφώνοντας συμβουλές προς ιδρύματα, φορείς παροχής υπηρεσιών και ΜΚΟ σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού σε κάθε στάδιο και σε κάθε μορφή διδασκαλίας ξένων γλωσσών και κοινωνικού προσανατολισμού ή προσέγκυσης αλλοδαπών με την ευρύτερη έννοια. Στόχος είναι να απαντηθούν τα ακόλουθα ερωτήματα:

Πρώτον, γιατί να συμπεριλάβουμε τη διάδοση των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της εργασίας των θεσμικών οργάνων με τους αλλοδαπούς; Δεύτερον, σε ποιο στάδιο θα πρέπει να περιληφθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στο έργο των θεσμικών οργάνων με και προς τους αλλοδαπούς; Τέλος, με ποιον τρόπο θα μεταδώσουμε τις γνώσεις σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα ως μέρος της εργασίας και της προσέγγισης των θεσμικών οργάνων με τους αλλοδαπούς;

Γιατί να συμπεριλάβουμε τη διάδοση των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της εργασίας των θεσμικών οργάνων με τους αλλοδαπούς;

Η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντική στο πλαίσιο της υποδοχής των αιτούντων άσυλο από τις αρχές ασύλου, σε συνεργασία με τις δικαστικές αρχές, τις αρχές επιβολής του νόμου και άλλες αρχές. Αυτό βρίσκεται στο κέντρο των προσπαθειών για την ανάπτυξη μιας κουλτούρας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μιας κοινωνίας που προωθεί την αξιοπρέπεια, την ένταξη και την ισότητα. Η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, στην πρόληψη της παράνομης συμπεριφοράς, στην αστυνόμευση της κοινότητας, στη διαχείριση της μετανάστευσης, στη δημοκρατία, στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην επίλυση και κατανόηση της διαφορετικότητας. Είναι ένα μέσο για την ανάπτυξη κοινωνιών όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων είναι σεβαστά και προστατεύονται. Η παροχή εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανοχή βοηθά τα κράτη να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους βάσει του διεθνούς δικαίου και είναι απαραίτητη για την απόλαυση όλων των άλλων δικαιωμάτων.

Όπως αναφέρθηκε ήδη στην έκθεση RACCOMBAT σχετικά με την ανάλυση του κοινωνικού προσανατολισμού στην περίπτωση της Βουλγαρίας (*Analysing social orientation: the case of Bulgaria*), η επιτυχής αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας κατά των αλλοδαπών δεν εξαρτάται μόνο από στρατηγικές και μέτρα στους τομείς της εκπαίδευσης, της συμμετοχής και της ευαισθητοποίησης, αλλά και στην εισαγωγή του κοινωνικού προσανατολισμού ως μέρος των τακτικών προσπαθειών ένταξης από τους θεσμούς και τις ΜΚΟ. Αυτό συνεπάγεται μια συνολική παρουσίαση σημαντικών πτυχών και μια εμβάθυνση στον κοινωνικό προσανατολισμό των αιτούντων άσυλο, των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλων αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα.

Μια ολιστική προσέγγιση στα θέματα της μετανάστευσης και των προσφύγων με μακροπρόθεσμο προγραμματισμό σχετικά με την ένταξή τους σε ολόκληρη τη χώρα είναι απαραίτητη. Μια στρατηγική θα πρέπει να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί από ΜΚΟ, ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς ανάλογα με την εμπειρία και την ικανότητά τους. Τα πρωτόκολλα συμφωνίας με τις αρμόδιες αρχές και ένα δίκτυο ειδικών αυξάνουν την πιθανότητα τα έργα να επωφεληθούν από νέα κεφάλαια για να συνεχίσουν να παρέχουν υπηρεσίες προς τους δικαιούχους.⁶

Σε ποιο στάδιο πρέπει να περιληφθεί η διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού στην εργασία των θεσμικών οργάνων και την προσέγγιση των αλλοδαπών;

Υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη δέσμευση μεταξύ των κοινωνικών φορέων για την εφαρμογή συστηματικών και ολοκληρωμένων προγραμμάτων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανοχής σε όλους τους εκπαιδευτικούς τομείς, επίσημους και άτυπους. Ενώ τα κράτη έχουν την κύρια ευθύνη να προωθήσουν και να εξασφαλίσουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, άλλοι παράγοντες στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, των κέντρων υποδοχής, της αστυνομίας, των γραφείων PR της δικαστικής εξουσίας, των τοπικών κοινοτήτων, των οργανισμών και του ιδιωτικού τομέα μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση και την παροχή εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ανοχή και τον αμοιβαίο σεβασμό.

Σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη μέλη, τα τρέχοντα βιβλία οδηγίων για την ένταξη απευθύνονται σε δημοτικούς υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για την ένταξη των αλλοδαπών και σε άλλους εκπροσώπους των θεσμικών οργάνων και των ΜΚΟ. Συχνά δεν παρέχουν δομημένο εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αλλοδαπών με βάση τις βασικές αρχές του Συντάγματος, τις αξίες της κοινωνίας και την ισχύουσα νομοθεσία.⁷

Η δομική ένταξη των ερευνητικών θεμάτων του RACCOMBAT στο μάθημα κοινωνικού προσανατολισμού είναι απαραίτητη, καθώς τα θέματα συχνά επισκιάζονται από πιο πρακτικά (και μερικές φορές πιο επείγουσα) ζητήματα. Είναι επίσης χρήσιμο για τους εκπαιδευτικούς να μάθουν πώς να παραπέμπουν τους δικαιούχους σε οργανισμούς που μπορούν να τους βοηθήσουν σε αυτά τα θέματα.⁸

Με ποιον τρόπο θα μεταδώσουμε τις γνώσεις σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα ως μέρος της εργασίας και της προσέγγισης των θεσμικών οργάνων με τους αλλοδαπούς;

Όλες οι πηγές, οι δραστηριότητες, οι πρωτοβουλίες, οι εκπαιδεύσεις και οι υπηρεσίες που παρέχονται από τους κύριους φορείς ένταξης συμβάλλουν με κάποιο τρόπο στην ευαισθητοποίηση των δικαιούχων σχετικά με τις πράξεις ρατσισμού και ξενοφοβίας και τους βοηθούν παρέχοντας επιπλέον γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία. Περιγράφονται διάφορες μορφές για τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα,

⁶Witec, S., RACCOMBAT, Ανάλυση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης και των Προγραμμάτων Ρουμανικής Γλώσσας που απευθύνονται σε Αλλοδαπούς που Κατοικούν στη Ρουμανία, 2018, οργανισμός ProRefugiu

⁷Ilcheva, M., Kaneva A., RACCOMBAT Analysing social orientation: the case of Bulgaria, 2018, Center for the Study of Democracy, MA Refugee Protection and Forced Migration Studies, University of London

⁸Van de Pol, S., Vanheule, D., RACCOMBAT: *Analytical report of social orientation: the case of Belgium*, 2018, Centre for Migration and Intercultural Studies, University of Antwerp

καθώς και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μέθοδο προσέγγισης, εκπαιδευτικά πακέτα, διαδραστικές μεθόδους μάθησης, οδηγίες για εργασία με αλλοδαπούς, συνεχή βοήθεια και συνδέσεις με άλλες μορφές εκπαίδευσης.

Η **προσέγγιση με τους αλλοδαπούς** είναι μια μορφή εργασίας που πραγματοποιείται κοντά σε αυτά τα πρόσωπα και αποτελεί μια μέθοδο που υποστηρίζει και συμπληρώνει νέες και υπάρχουσες βασικές δραστηριότητες ή πρότζεκτ με αλλοδαπούς για την προώθηση περαιτέρω γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η μέθοδος προσέγγισης χρησιμοποιείται κυρίως για να ενημερωθούν οι αλλοδαποί σχετικά με τις τοπικές υπηρεσίες και να ενθαρρυνθούν ώστε να χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες. Αυτό συμβαίνει όταν οι εργαζόμενοι, οι οποίοι συνήθως απασχολούνται στο κέντρο, βγαίνουν στους δρόμους. Επιπλέον η προσέγγιση μπορεί να εντοπίσει μέσω διαβουλεύσεων υπάρχοντα κενά στις υπηρεσίες που αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών των αλλοδαπών μαζί με τις υπηρεσίες του κέντρου. Εκτός από την εργασία στους δρόμους, τα φυλλάδια, οι διαλέξεις και ομαδικές συζητήσεις, οι ανοιχτές ημέρες, το οπτικοακουστικό υλικό σε διάφορες γλώσσες κ.λπ. μπορούν να βελτιώσουν τη γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επιπλέον, η διοργάνωση εργαστηρίων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η προώθηση της ανοχής που συνοδεύει τις εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες θα συγκεντρώσουν ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων. Θα βελτιώσει επίσης την ευαισθητοποίηση σε σημαντικά θέματα όπως οι διακρίσεις, η κατάχρηση, η ανισότητα μεταξύ των φύλων και τα στερεότυπα κ.λπ. και θα κάλυπτε την επείγουσα ανάγκη ενημέρωσης των αιτούντων άσυλο στα προσφυγικά κέντρα σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στη χώρα υποδοχής, αυξάνοντας την ανοχή εντός της ίδιας της κοινότητας προσφύγων.

Η γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορεί επίσης να προστεθεί στα **εκπαιδευτικά πακέτα**. Η ανάπτυξη προγραμμάτων διδακτέας ύλης για ξενόγλωσσα βιβλία γλωσσών για ενήλικες και παιδιά, ειδικά βιβλία εργασίας για καθηγητές και μαθητές ξένων γλωσσών και υλικά που είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση των δεξιοτήτων μπορούν να χρησιμοποιήσουν παραδείγματα γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού. Ακόμα και όταν η εστίαση είναι στην γλώσσα, μπορεί να τονιστεί η σημασία αυτών των εννοιών. Πολιτιστικοί οδηγοί διαμονής, όπως προτάθηκαν στη Ρουμανία, θα μπορούσαν επίσης να δημιουργηθούν.⁹ Δίκτυα διαπολιτισμικών μεσολαβητών, εθελοντών, καθώς και άλλων φορέων που αλληλεπιδρούν με / προσφέρουν υπηρεσίες στην ομάδα στόχο θα μπορούσαν να συμμετάσχουν στην κατάρτιση αυτών των υλικών. Συνιστάται επίσης, κατά την ανάπτυξη εκπαιδευτικών πακέτων, να δοθεί εστίαση στη συμμετοχή της κοινωνίας υποδοχής για την ενίσχυση της επαφής με τους ντόπιους σε μια ανοιχτή και θετική ατμόσφαιρα. Αυτό ενθαρρύνει τις συζητήσεις και τη μάθηση σχετικά με το σεβασμό, την ανοχή και τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες. Η συμμετοχή των κοινωνιών υποδοχής θα βελτιώσει και θα επιταχύνει τη διαδικασία ένταξης. Με όλα αυτά τα μέσα θα καταπολεμηθούν οι διακρίσεις, η ξеноφοβία και ο κοινωνικός αποκλεισμός, ενισχύοντας τη διαδικασία της σταδιακής ένταξης των μη υπηκόων.¹⁰

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την προσέγγιση των αλλοδαπών μπορεί επίσης να συμβάλει στην προώθηση της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν **διαδραστικές μεθόδους μάθησης** με ένα ευρύ φάσμα εκτυπωμένων ή οπτικοακουστικών υλικών. Για παράδειγμα, το μάθημα του κοινωνικο-πολιτισμικού προσανατολισμού επικεντρώνεται στις ικανότητες που απαιτούνται για την κάλυψη των βασικών αναγκών και την αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων μέσω πρακτικών εμπειριών. Μεταξύ των διαδραστικών μεθόδων μάθησης είναι οι συζητήσεις, η ομαδική εργασία, τα παιχνίδια ρόλων / προσομοίωσης κ.λπ., λαμβάνοντας υπόψη τις πτυχές της πολιτισμικής πολυμορφίας, της εκπαίδευσης και τις ειδικές ανάγκες της ομάδας-στόχου, προσαρμοσμένες στο γενικό

⁹Witec, S., RACCOMBAT: Analysis of the Social Integration and the Romanian Language Programmes Aimed at the Foreign Citizens Residing on the Romanian Territory, 2018, ProRefugiu Association, Romania

¹⁰Kontorizou, D., RACCOMBAT: Analysing social orientation: the case of Greece, 2018, Centre for European Constitutional Law

προφίλ των εκπαιδευομένων. Αντιμετωπίζονται θέματα σχετικά με το συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας ένταξης και έχουν ως αφετηρία προγράμματα πολιτισμικού προσανατολισμού που περιλαμβάνουν, ενδεχομένως, μέλη των κοινοτήτων που έχουν ήδη δημιουργηθεί. Οι μετανάστες έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν αξίες και πολιτισμούς και να μάθουν για τις διαθέσιμες δημόσιες υπηρεσίες μέσω της αλληλεπίδρασης με τους παρόχους υπηρεσιών και με τα μέλη της κοινότητας υποδοχής σε διαφορετικά περιβάλλοντα - σχολεία, τόποι λατρείας, κοινοτικά κέντρα, δημόσιοι φορείς κλπ. - και με τη συμμετοχή σε προγράμματα εθελοντισμού και καθοδήγησης. Οι κύριοι στόχοι είναι η ανάπτυξη βασικών γραπτών και προφορικών δεξιοτήτων, η εξοικείωση με τα βασικά στοιχεία του πολιτισμού της χώρας υποδοχής, η ένταξη στην εκπαίδευση, η κοινωνική ευθύνη και η βιώσιμη οικονομία, η ενεργός συμμετοχή στην κοινωνία και η ελεύθερη άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών. Από την άποψη αυτή, είναι απολύτως απαραίτητο να ληφθεί υπόψη το συγκεκριμένο πλαίσιο εντός του οποίου διεξάγονται οι δραστηριότητες διδασκαλίας / εκμάθησης και το ψυχολογικό και εκπαιδευτικό προφίλ των εκπαιδευομένων. Ο σχεδιασμός του προγράμματος στο πλαίσιο του επικοινωνιακού και λειτουργικού παραδείγματος περιλαμβάνει ένα νέο ρόλο για τον δάσκαλο, ώστε να παρακινήσει τους μετανάστες να μάθουν. Ο δάσκαλος γίνεται αποτελεσματικός διαχειριστής της διαδικασίας μάθησης, προμηθευτής πληροφοριών, παράγοντας μάθησης και διαγνώστης προβλημάτων. Επίσης, ο δάσκαλος πρέπει να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των μεταναστών στις δικές τους ικανότητες και να εξασφαλίσει ένα θετικό μαθησιακό περιβάλλον, το οποίο θα πρέπει να αξιολογεί συνεχώς τα επιτεύγματα, αντί να περιορίζει τη μάθηση. Η εκπλήρωση των προτεινόμενων μαθησιακών στόχων δίνει έμφαση στην ανάγκη διαφοροποίησης των μεθόδων που χρησιμοποιεί ο δάσκαλος και στη δημιουργία δραστηριοτήτων αλληλεπίδρασης που βασίζονται στη συνεργασία (η μέθοδος ήχου-γλώσσας, οι ιστορίες με βάση τις εικόνες, η πρακτική μάθηση, η μάθηση με την ανακάλυψη, το brainstorming κ.λπ.). Η (διαμορφωτική και συνολική) αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες κάθε συμμετέχοντος.¹¹

Κατά την κατάρτιση υπαλλήλων κρατικών ιδρυμάτων και ΜΚΟ, είναι σημαντικό να παρέχονται προσεκτικά οδηγίες. Οι γενικές μέθοδοι διδασκαλίας για μαθήματα κοινωνικής προσανατολισμού πρέπει να περιλαμβάνουν, εκτός από τις διαλέξεις, πρακτικές δραστηριότητες και διαδραστικές συζητήσεις κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, καθώς και άλλες μεθόδους διδασκαλίας κατάλληλες για την εκπαίδευση ενηλίκων. Επιπλέον, απαιτείται περισσότερη υποστήριξη και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά, καθώς και σχετικά με το νόμο για την προστασία από τη βία, τις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων, την παραπομπή και άλλους παρόμοιους μηχανισμούς, διδακτικές επισκέψεις στον πολιτισμικό και εκπαιδευτικό τομέα καθώς και επαγγελματικές διδακτικές εκδρομές.

Μερικές φορές, οι συμμετέχοντες στα μαθήματα δεν αντιμετωπίζονται ως κάτοχοι ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι δικαιούνται κρατική προστασία κατά των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά ως πιθανοί παραβάτες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των κρατικών κανόνων.¹² Αυτό σημαίνει ότι το εκπαιδευτικό υλικό αποσκοπεί στην αποτροπή της παραβίασης των κοινωνικών κανόνων από την ομάδα-στόχο. Είναι χρήσιμο να υπάρχει σαφέστερος ορισμός των "κοινωνικών αξιών" έναντι των κανόνων / ιδεωδών συμπεριφοράς και να παρέχονται στους καθηγητές των μαθημάτων και στους λοιπούς υπαλλήλους που έχουν επαφή με την ομάδα στόχο πληροφορίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο στόχος της διάδοσης των γνώσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι ο γρήγορος προσανατολισμός και η ανταλλαγή σημαντικών πληροφοριών στις μητρικές γλώσσες της ομάδας στόχου. Η υποστήριξη για πρόσβαση σε μαθήματα τοπικών γλωσσών, η παροχή συμβουλών και η συμβολή στην απόκτηση προσόντων στην αγορά εργασίας είναι τα πρώτα σημαντικά βήματα, ανάλογα με τις ατομικές ανάγκες. Τα ζητήματα που σχετίζονται με το ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις παίρνουν διάφορες μορφές, αλλά κυρίως αφορούν τον τρόπο ζωής. Οι

¹¹Idem

¹²Meier, I., RACCOMBAT: Analysing social orientation: the case of Austria, 2018, European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy, Graz, Austria

αλληλεπιδράσεις που γίνονται με σεβασμό μεταξύ καθηγητών ξένων γλωσσών, υπαλλήλων γραφείων και ομάδας-στόχου αποτελούν ισχυρό μήνυμα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας και απαιτούν **οδηγίες για τη συνεργασία με αλλοδαπούς**. Το γεγονός ότι οι τοπικές γλώσσες μπορούν να διδάσκονται από εθελοντές της κοινωνίας υποδοχής και η διδασκαλία συνοδεύεται από συλλογικές δραστηριότητες αναγνώρισης και συμβουλευτικής δείχνει ότι η ομάδα-στόχος υποστηρίζεται και ότι η κοινωνία υποδοχής ενδιαφέρεται για αυτούς. Έτσι, οι υπηρεσίες προσελκύουν μέλη της ομάδας-στόχου, που είναι περίεργοι και ανοιχτοί σε ένταξη στην κοινωνία υποδοχής. Η συμμετοχή της αστυνομίας στην υπηρεσία θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει ένα άλλο σημαντικό στοιχείο για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.¹³

Η συνεχής βοήθεια με διάφορες μορφές είναι επίσης χρήσιμη για τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η βοήθεια των κοινωνικών λειτουργών και μεντόρων εξατομικεύει τις πρακτικές κοινωνικού προσανατολισμού, όπου παράλληλα με την πρακτική βοήθεια στις καθημερινές καταστάσεις παρέχεται και εκπαίδευση στις καθημερινές συμβάσεις. Η υπηρεσία αυτή είναι απαραίτητη για τον κοινωνικό προσανατολισμό των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, χρησιμεύοντας ως πηγή πληροφόρησης, πρακτικής και διαμεσολάβησης. Βέβαια δεν χρειάζεται όλα τα μέλη της ομάδας στόχου να γίνουν μέρος αυτού του προγράμματος και έχει σημειωθεί ότι οι πιο ευάλωτοι και πιο πιθανό να υφίστανται διακρίσεις ζητούν (και να χρειάζονται) τη βοήθεια κοινωνικών λειτουργών και κοινωνικών συμβούλων.¹⁴ Ένας τρόπος με τον οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί ο ρατσισμός και η ξενοφοβία στα κέντρα φιλοξενίας είναι η παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις όπου έχει γίνει διάκριση.¹⁵

Εκτός από την προσωπική βοήθεια, η ψηφιακή βοήθεια θα μπορούσε επίσης να συμβάλει. Η ανάπτυξη μιας εφαρμογής υποστήριξης μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μακροπρόθεσμο εργαλείο υποστήριξης για τους δικαιούχους μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος κοινωνικού προσανατολισμού. Θα μπορούσε να αναπτυχθεί μια εφαρμογή ελεύθερης πρόσβασης για τους νεοαφιχθέντες (και επίσης για τους νεοαφιχθέντες σε εθνικό επίπεδο και άλλους κατοίκους). Η εισαγωγή μιας τέτοιας εφαρμογής στις μεγαλύτερες πόλεις θα έδινε τη δυνατότητα να αυξηθεί η συμμετοχή και την ανεξαρτησία των αλλοδαπών σε μακροπρόθεσμη και διαρκή βάση και θα κατεύθυνε τους ανθρώπους προς τις υπηρεσίες με τις οποίες μπορούν να επικοινωνήσουν άμεσα. Ένα καλά τεκμηριωμένο παράδειγμα μπορεί να βρεθεί στην Αμβέρσα του Βελγίου, η οποία παρουσιάζεται εδώ ως βέλτιστη πρακτική.

Τέλος, **η διασύνδεση με άλλα επίπεδα εκπαίδευσης** μπορούν εξίσου να βοηθήσουν στην προώθηση της γνώσης, της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Σε πρακτικό επίπεδο, οι συνδέσεις αυτές πρέπει να επιδιώκονται με το σύστημα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μπορούν να εισαχθούν ενότητες σχετικά με την ανοχή για να μάθουν οι μαθητές έννοιες όπως τα ίσα δικαιώματα ανεξάρτητα από την προέλευσή τους. Για να προωθηθεί η μηδενική ανοχή στον ρατσισμό και την ξενοφοβία και η ενδυνάμωση ενάντια σε τέτοιου είδους πράξεις, πρέπει να σχεδιαστούν εγχειρίδια και βιβλία εργασίας ανάλογα με την ηλικία και την εκπαίδευση των μαθητών. Υποστηρικτικές εικόνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αυξηθεί το ποσοστό της κατανόησης.

Τέλος, από την άποψη του νομικού και θεσμικού πλαισίου, η ανοχή μέσω του κοινωνικού προσανατολισμού πρέπει να περιλαμβάνεται μεταξύ των ειδικών προτεραιοτήτων των θεσμικών οργάνων που διαχειρίζονται τις διαδικασίες μετανάστευσης και ολοκλήρωσης, με τις ειδικές εξουσίες και υποχρεώσεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

¹³Meier, I., RACCOMBAT: Analysing social orientation: the case of Austria, 2018, European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy, Graz, Austria

¹⁴Lāce, A., Geks, R., F., RACCOMBAT: Analysing social orientation: the case of Latvia, 2018, PROVIDUS

¹⁵Žibas, K., RACCOMBAT: Mapping of social orientation: the case of Lithuania, 2018, Diversity Development Group, Lithuanian Social Research Centre

Συμπεράσματα και συστάσεις: η μεταφορά της σημασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στον κοινωνικό προσανατολισμό σε επίπεδο πολιτικής

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές διερεύνησαν τα διάφορα πλαίσια μετάδοσης της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως μέρος της διδασκαλίας της γλώσσας και του κοινωνικού προσανατολισμού των αιτούντων άσυλο, των προσφύγων και των μεταναστών. Έχουν καταγραφεί διάφορες προκλήσεις σε κράτη μέλη ολόκληρης την ΕΕ σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Παρακάτω είναι μερικά από τα συμπεράσματα, καθώς και ένα σύνολο συστάσεων για τους επαγγελματίες και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Μια γενική ερώτηση που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη είναι εάν θα πρέπει να **ανατεθούν όλες οι λειτουργίες ένταξης στο κράτος, ή εάν ορισμένες δραστηριότητες θα πρέπει να ανατίθενται σε παρόχους υπηρεσιών και αρκετά συχνά σε ΜΚΟ, ή εάν θα διατηρηθεί η ανάμιξη των μοντέλων των ΜΚΟ**, που συνήθως λειτουργούν σε περιόδους κρίσης, όταν το κράτος δεν μπορεί να καλύψει άμεσα και κατάλληλα τις ανάγκες υποδοχής και ένταξης. Τα κρατικά μοντέλα έχουν στη διάθεσή τους τα οφέλη της (συνήθως) βιώσιμης χρηματοδότησης, της υποστήριξης από την κυβέρνηση και της ευρύτερης πρόσβασης, βάσει της νομοθεσίας και της μεγαλύτερης προβολής στις ομάδες-στόχους. Τα μοντέλα που λειτουργούν οι ΜΚΟ, από την άλλη πλευρά, συχνά δείχνουν ευελιξία, μεγαλύτερη κατανόηση των καθημερινών δυσκολιών των μη υπηκόων και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση ως προς το διεθνές πλαίσιο. Έτσι, θα πρέπει να βρεθεί ισορροπία μεταξύ των δύο μοντέλων για την αμοιβαία ενίσχυση των δυνάμεών τους και την επιδιόρθωση των αδυναμιών που συνδέονται με κυβερνητικές αστάθειες, πολιτικές διακυμάνσεις και την ταυτόχρονη ύπαρξη σημείων αλληλοεπικάλυψης αλλά και κενών στις δραστηριότητες ένταξης. Ενώ οι ΜΚΟ μπορούν να αναλάβουν διάφορες λειτουργίες για την ένταξη των αλλοδαπών και ειδικότερα για τον κοινωνικό και νομικό προσανατολισμό τους, οι νομικές και οι σχετιζόμενες με πολιτικές ευθύνες θα πρέπει να παραμείνουν υπό το κράτος ενώ θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες προς διάφορες κατευθύνσεις για να εξασφαλιστεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ τεχνογνωσίας και λειτουργιών στο πεδίο της ένταξης:

- Τα θεσμικά όργανα και οι ΜΚΟ θα πρέπει να αναπτύξουν από κοινού το νομοθετικό πλαίσιο και τις κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής για την ενσωμάτωση των μη υπηκόων,
- Προτείνεται σε ιδιωτικούς φορείς παρόχους μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού και γλώσσας να έχουν την εντολή να ενημερώνουν την ομάδα-στόχο για ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων,
- Προτείνονται μηχανισμοί συντονισμού για τη ρύθμιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών όσον αφορά στην ενσωμάτωση και τον κοινωνικό προσανατολισμό,
- Κοινά προγράμματα ένταξης και προγράμματα σπουδών πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τον εξορθολογισμό διαφόρων προσπαθειών από την πλευρά των θεσμικών οργάνων και των ΜΚΟ, ιδίως σε περιπτώσεις κύκλων περιοδικής ανάθεσης, που μπορεί να οδηγήσουν στην ανάληψη των λειτουργιών ένταξης από διαφορετικούς φορείς με προσπάθειες που καταβάλλονται προς αποκλίνουσες κατευθύνσεις.
- Συνιστάται η ύπαρξη μηχανισμών παραπομπής μεταξύ οργανισμών παροχής μαθημάτων και εξειδικευμένων συμβουλευτικών κέντρων,

- Μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να διενεργούνται αξιολογήσεις σχετικά με τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη και τα μειονεκτήματα της ανάθεσης δραστηριοτήτων ένταξης σε ΜΚΟ ή άλλα νομικά πρόσωπα, ή τη διατήρησή τους υπό την αρμοδιότητα του κράτους.

Όσον αφορά στην μετάδοση της γνώσης των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως μέρος της αντιμετώπισης κρίσεων, μπορεί να δοθεί μια σειρά συστάσεων σχετικά με τη συμπερίληψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως ένα καίριο και αναπόσπαστο μέρος της αντιμετώπισης κρίσεων. Κατά την αντιμετώπιση κρίσεων, αναπόφευκτα προκύπτουν άλλες προτεραιότητες και βασικές ανάγκες που έχουν συνήθως μεγαλύτερη βαρύτητα. Αυτό σημαίνει ότι οι νεοαφιχθέντες δεν διαθέτουν βασικές πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά τους, κατάσταση που μπορεί να παραταθεί για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα και να οδηγήσει σε έντονο αποπροσανατολισμό, αποτυχία ένταξης και γκετοποίηση. Για να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο με τρόπο ρεαλιστικό, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η ανοχή και ο αμοιβαίος σεβασμός πρέπει να συμπεριληφθούν στην ενδιάμεση στρατηγική αντιμετώπισης. Ιδανικά, η προσέγγιση του θέματος θα πρέπει να λάβει χώρα κατά τα πρώτα κίολας στάδια της διεργασίας ένταξης ώστε να παρέχεται στους νεοαφιχθέντες μια γενική κατανόηση του κοινωνικο-πολιτισμικού πλαισίου στο οποίο θα πρέπει να προσαρμοστούν. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της διανομής ενημερωτικών φυλλαδίων κατά την εγγραφή στην Υπηρεσία Ασύλου ή τις αρμόδιες αρχές, ή κατά τη διάρκεια των διαδικασιών υποδοχής και εγγραφής σε κατακλυσμούς ή προγράμματα στέγασης. Επιπλέον, μια συζήτηση προσανατολισμού θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο στάδιο υποδοχής, για την παροχή καίριων πληροφοριών για τα βασικά δικαιώματα, όπως η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, νομικά θέματα (π.χ. δίκαιο περί ασύλου), ζητήματα διαμονής κλπ. Ένα ακόμη εργαλείο που αναδεικνύει τον δεσμευτικό χαρακτήρα των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι η ενσωμάτωση της διάστασης της θεμελιωδών δικαιωμάτων στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές και τους κανονισμούς που σχετίζονται άμεσα με την τοποθέτηση και διαμονή των ατόμων. Σε αυτό το στάδιο θα μπορούσαν να ενταχθούν ενημερωτικές συζητήσεις για λεπτομερέστερη πληροφόρηση σχετικά με την εκπαίδευση (γλώσσα), την ένταξη στην αγορά εργασίας, τις διακρίσεις και τον ρατσισμό, τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα κλπ. Ο τρόπος αποτελεσματικής προσέγγισης του θέματος, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια προσέγγιση τριών επιπέδων, συμπεριλαμβανομένης μιας εισαγωγής στα θεμελιώδη δικαιώματα μέσω φυλλαδίων με απλή εικονογράφηση στη γλώσσα των νεοαφιχθέντων ακολουθούμενη από προσαρμοσμένη, εξατομικευμένη συζήτηση με την υποστήριξη κοινωνικών λειτουργών ή δικηγόρων των ΜΚΟ, ή εκπροσώπων αρχών και τέλος, προβάλλοντας τη σημασία και την πρακτική εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσα από μελέτες περιπτώσεων και ασκήσεις ρόλων και προσομοίωσης.

Όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα εκπαίδευσης ως μέρος της καθιερωμένης πορείας ένταξης, υπάρχει ακόμα περιθώριο για βελτίωση μέσω της δομημένης ενσωμάτωσης αυτών των εννοιών. Παραπάνω αναφέρθηκε αναλυτικά ο τρόπος με τον οποίο η ολοκλήρωση αποτελεί μια πολλαπλή διαδικασία που περιλαμβάνει το σύνολο της κοινωνίας. Τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες αφορούν επίσης όλα τα μέλη της κοινωνίας, και απαιτούν μια ενδιαφέρουσα άσκηση εξισορρόπησης. Μέχρι στιγμής, τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες, εφόσον περιλαμβάνονται στην πορεία ένταξης, αναφέρονται συχνά επιγραμματικά. Απαιτείται περισσότερη δομημένη και ρεαλιστική ένταξη. Ακόμα και όταν συζητούνται πρακτικά ζητήματα, όπως η ανοχή, ο σεβασμός και η ελευθερία μπορούν επίσης να περιληφθούν στην συζήτηση. Το κλειδί είναι η παροχή σωστών πληροφοριών όποτε είναι δυνατό. Προκλήσεις εντοπίζονται στην πιθανή έλλειψη (τεχνικών) γνώσεων των εκπαιδευτών. Προς τούτο, καθοριστικής σημασίας είναι η παροχή σωστών οδηγιών για τη διδασκαλία και η γενική ενημέρωση ως προς τη σημασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών μεταξύ των εκπαιδευτών. Η μετάδοση του μηνύματος μπορεί επίσης να αποδειχθεί περίπλοκη, δεδομένων των περιορισμών στις γλωσσικές δεξιότητες των νεοαφιχθέντων. Μια τελική πρόκληση έγκειται στο γεγονός ότι οι εκπαιδευτές θα συναντήσουν συχνά ψευδείς αντιλήψεις και ιδέες σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες. Αυτά τα δικαιώματα, καθώς και ζητήματα όπως ο

ρατσισμός και οι διακρίσεις απαιτούν περαιτέρω διευκρίνιση μεταξύ των νεοαφιχθέντων (και των άλλων πολιτών). Τόσο στο σκέλος των μαθημάτων γλώσσας όσο και στο σκέλος του κοινωνικού προσανατολισμού στο πλαίσιο της πορείας ένταξης, τα θέματα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν. Επίσης σε ομιλίες, κατά τη διάρκεια επιτόπιων επισκέψεων και στις προσπάθειες για παροχή (επαγγελματικών) συμβουλών θα μπορούσε να γίνει προσπάθεια συμπερίληψης εκπαιδευτικών στοιχείων σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Όσον αφορά την διδασκαλία περί ανοχής και αμοιβαίου σεβασμού στο πλαίσιο της διδασκαλίας γλώσσας και πολιτισμικού προσανατολισμού, η βασική αξία στην ενσωμάτωση των γνώσεων περί θεμελιωδών δικαιωμάτων στα μαθήματα γλώσσας και τον πολιτισμικό προσανατολισμό είναι η μακροπρόθεσμη επίδραση της ολοκληρωμένης, σταδιακής εκπαίδευσης και της εύκολα προσβάσιμης πληροφορίας, μεταξύ άλλων στην ενδυνάμωση των νεοαφιχθέντων και στην ενίσχυση της διττής φύσης της διαδικασίας ένταξης. Αυτό απαιτεί μια συγκεντρωτική προσέγγιση στην ανάπτυξη αναλυτικού προγράμματος για τη διδασκαλία της γλώσσας ή λεπτομερούς σχεδιασμού μαθημάτων που μπορούν να ενσωματωθούν σε διάφορες μεθοδολογίες διδασκαλίας, καθώς και μια προσεκτική προετοιμασία του διδακτικού προσωπικού, των μέντορων στις κοινότητες μεταναστών και των αντιπροσώπων των οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό τη διενέργεια εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε θέματα θεμελιωδών δικαιωμάτων με τρόπο που ενδυναμώνει και δεν περιθωριοποιεί τους συμμετέχοντες. Είναι σημαντικό να συμπεριλαμβάνονται οι μετανάστες στη διαδικασία ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών, καθώς και να επισημαίνονται οι διάφορες μορφές διακρίσεων. Επιπλέον, η διασφάλιση ομοιόμορφων, ξεκάθαρων, εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών στο διαδίκτυο θα διευκολύνει τις προσπάθειες πολιτισμικού προσανατολισμού πριν και μετά την άφιξη. Τέλος, τα μαθήματα γλώσσας και οι εκδηλώσεις πολιτισμικού προσανατολισμού αποτελούν ευκαιρίες ανταλλαγής βιωματικών εμπειριών και παρουσιάζουν έτσι μια πολύπλευρη εικόνα της λειτουργίας της κοινωνίας στην πάροδο του χρόνου.

Όσον αφορά στη διδασκαλία της ανοχής και του αμοιβαίου σεβασμού, ως μέρος της καθημερινής εργασίας και της δράσης των φορέων με τους μη-υπηκόους, η προσέγγιση πραγματοποιείται κοντά στους μη-υπηκόους και είναι μια μέθοδος που υποστηρίζει και συμπληρώνει νέες και υπάρχουσες πρακτικές εντός των κέντρων ή στο πλαίσιο έργων με μη-υπηκόους για τη προώθηση μελλοντικής γνώσης γύρω από τα θεμελιώδη δικαιώματα. Η δράση χρησιμοποιείται κυρίως για την ενημέρωση των μη-υπηκόων σχετικά με υφιστάμενες υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο και για να τους ενθαρρύνει να χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες. Η δράση μπορεί επίσης να επιδιώξει να προσδιορίσει, μέσω διαβουλεύσεων, υφιστάμενα κενά στις υπηρεσίες με στόχο την εκπλήρωση των αναγκών των φορέων. Εκτός από την επαφή με τον κόσμο, τα βιβλία και φυλλάδια, οι διαλέξεις και συζητήσεις σε ομάδες, οι ημέρες κοινού, η διάθεση υλικού ήχου και εικόνας σε διαφορετικές γλώσσες, κλπ είναι διάφοροι τρόποι για να βελτιωθεί η γνώση γύρω από τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπλέον, η οργάνωση συνεδριών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προώθηση της ανοχής σε συνδυασμό με εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες θα φέρει σε επαφή ανθρώπους διαφορετικών εθνικοτήτων και εθνοτήτων. Επίσης, θα ενισχύσει την ευαισθητοποίηση σχετικά με σημαντικά ζητήματα, όπως οι διακρίσεις, η κατάχρηση, η ανισότητα των φύλων και τα στερεότυπα, κ.λπ., και θα αντιμετωπίσει την πίεση για ενημέρωση των αιτούντων άσυλο που φιλοξενούνται στα κέντρα προσφύγων σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στην χώρα υποδοχής. Επίσης, θα αυξήσει τα επίπεδα ανοχής εντός της ίδιας της προσφυγικής κοινότητας.

Παράρτημα Καλές πρακτικές

Βουλγαρία

Bread Making for Inclusion

Αρτοποιία για Ένταξη

Photo from Pixabay

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τοποθεσία	Σόφια
Επίπεδο εφαρμογής	Τοπικό
Κύριος φορέας υλοποίησης	Βουλγαρική ΜΚΟ Διεθνές Συμβούλιο Πολιτιστικών Κέντρων, Πρόγραμμα Bread Houses Network (BHN)
Συνεργάτες	Council of Refugee Women in Bulgaria (Συμβούλιο Μεταναστριών στη Βουλγαρία) , Multi Kulti Collective , UNHCR Bulgaria - Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη Βουλγαρία , Caritas-Σόφια
Κύρια ιδέα του έργου, αρχική κατάσταση	Η οργάνωση συλλογικών δράσεων αρτοποιαστικής και εκδηλώσεων στην κοινότητα με στόχο την κοινωνική ένταξη μπορεί να ευνοήσει την ενασχόληση όλων των ομάδων μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και νέων ανδρών, καθώς επίσης και των παιδιών και των οικογενειών. Στοχεύει στις προκλήσεις στον τομέα του διαπολιτισμικού διαλόγου και της πολιτιστικής συμμετοχής καθώς και στη συμμετοχή στην τοπική δημόσια ζωή. Πιο συγκεκριμένα, η δράση βοηθά να ξεπεραστούν τα ακόλουθα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στη χώρα υποδοχής: - Έλλειψη ποικίλων και δημόσιων εκδηλώσεων που επιτρέπουν την συναναστροφή και αλληλεπίδραση με την τοπική κοινότητα.

- Περιορισμένη πρόσβαση σε εκδηλώσεις με τα μέλη της τοπικής κοινότητας, που οφείλεται στην έλλειψη πληροφόρησης, προστατευμένου και ασφαλούς περιβάλλοντος, δυνατοτήτων μεταφοράς, στα γλωσσικά εμπόδια, κ.λπ.
- Πολιτισμικά εμπόδια που προκαλούνται από διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις, διαφορετικούς τρόπους σκέψης και συμπεριφοράς.

Εξάλλου, αυτή είναι μία από τις ελάχιστες πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην κοινωνική χειραφέτηση των μεταναστών και στη δημιουργία ευκαιριών ώστε οι μετανάστες να εκφράζονται ελεύθερα και να μοιράζονται τις απόψεις, τις δεξιότητες και τον πολιτισμό τους.

Ένα άλλο ζήτημα το οποίο λύνεται εν μέρει είναι οι συνθήκες διαβίωσης στα Κέντρα Καταγραφής και Υποδοχής όπου τοποθετούνται οι μετανάστες, όπως ο περιορισμένος χώρος για την προετοιμασία του φαγητού και την μαγειρική, και η προμήθεια τροφίμων.

Στόχος

Τα μικτά εργαστήρια αρτοποιίας, τα μαθήματα μαγειρικής και οι εκδηλώσεις για παιχνίδι δημιουργούν ευκαιρίες για φυσική και άμεση επικοινωνία. Όλες οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται με την βοήθεια των διερμηνέων που εξασφαλίζουν την αμοιβαία κατανόηση.

Όλα τα βήματα των εργαστηρίων που βασίζονται στη μέθοδο «Θέατρο από Ψίχουλα/ Theatre of Crumbs» στοχεύουν στην προώθηση της επικοινωνίας, αλλά και στην απευθείας συνεργασία.

Η Γαστρονομική Ανταλλαγή (Culinary Exchange) είναι μια μορφή εργαστηρίου, στο οποίο οι μετανάστες δρουν ως διαμεσολαβητές και αναλαμβάνουν το ρόλο του ηγέτη και του εμπειρογνώμονα. Οι εκδηλώσεις έχουν ανεπίσημο ύφος έτσι ώστε να υπάρχει πολύς χώρος για ερωτήσεις, συζητήσεις και ανταλλαγή γνώσεων.

Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού «Χτίζω έναν Φούρνο» (Build a Bread House), οι συμμετέχοντες καλούνται να συνεργαστούν μέσα από την ανταλλαγή παρατηρήσεων, απόψεων, και ιδεών, αλλά και τη συζήτηση για την επίλυση κοινωνικών ζητημάτων και τη λήψη δημοκρατικών αποφάσεων.

Περιγραφή της πρακτικής

Η πρακτική «Bread Making for Inclusion» αποτελείται από καινοτόμα, δημιουργικά εργαστήρια αρτοποιαστικής και εκδηλώσεις της κοινότητας που αποσκοπούν:

- στην ανάμειξη των μεταναστών με τους τοπικούς πληθυσμούς και τη δημιουργία δυνατοτήτων για αλληλεπίδραση και πολιτιστική ανταλλαγή που θα βοηθήσει στην υπέρβαση των προκαταλήψεων καθώς και στην ενίσχυση της συνοχής της κοινότητας
- στην παροχή ασφαλούς χώρου για τους μετανάστες όπου μπορούν να ασχοληθούν με δημιουργικές δραστηριότητες, να περάσουν χρόνο έξω από το καθημερινό τους περιβάλλον και να βελτιώσουν τις γλωσσικές και κοινωνικές τους δεξιότητες.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το δίκτυο BHN διοργανώνει διάφορες εκδηλώσεις κοινωνικής ένταξης βάσει αποδεδειγμένων μεθόδων ενίσχυσης της κοινότητας, ιδίως της μεθόδου «Theatre of Crumbs». Περιλαμβάνει την σύνθεση εικόνων από αλεύρι στο πάτωμα που αναπαριστούν ιδέες οι οποίες βασίζονται σε θέμα που έχει επιλεγεί από κοινού από τους συμμετέχοντες. Στη συνέχεια, οι εικόνες ενώνονται για να φτιάξουν μια ενιαία ιστορία. Οι συμμετέχοντες ζυμώνουν σε ζεύγη τη ζύμη και φτιάχνουν φιγούρες από ψωμί σαν μαριονέτες τις οποίες μετά χρησιμοποιούν για να παρουσιάσουν την ιστορία που έφτιαξε η ομάδα.

Για να πετύχει τον στόχο του, το BHN διοργανώνει τις ακόλουθες εκδηλώσεις του «Theatre of Crumbs»:

Μικτές εκπαιδευτικές εκδηλώσεις αρτοποιασκευής για παιδιά (4 έως 14 ετών) μεταναστών και από την τοπική κοινότητα. Βελτιώνουν τις γλωσσικές και κοινωνικές δεξιότητες των παιδιών, αλλά επίσης ενθαρρύνουν το διαπολιτισμικό διάλογο, δίνοντας τη δυνατότητα στους γονείς να αλληλοεπιδρούν με φυσικό και διασκεδαστικό τρόπο.

Μικτές εκδηλώσεις αρτοποιασκευής για νέους (15 έως 25 ετών) από την κοινότητα των μεταναστών και την τοπική κοινότητα. Δημιουργούν χώρο για άμεση επικοινωνία, εμπνέουν τους νέους να οραματιστούν τη μελλοντική επαγγελματική και κοινωνική ανάπτυξή τους στο νέο πλαίσιο, τους βοηθούν να υπερνικήσουν τα στερεότυπα και οδηγούν σε διαπολιτισμικό διάλογο.

Εκδηλώσεις αρτοποιασκευής για ομάδες παιδιών μεταναστών ή/και μετανάστριες. Αυτές οι εκδηλώσεις προσφέρουν ένα μοναδικό οικείο και ασφαλές περιβάλλον για τη συμμετοχή σε διασκεδαστική και χαλαρωτική δραστηριότητα. Παρέχεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες να εκφραστούν αλλά και να βελτιώσουν τις γλωσσικές τους δεξιότητες και να αποκτήσουν νέες ικανότητες.

Τα ακόλουθα προγράμματα λειτουργούν συνδυαστικά:

Γαστρονομική ανταλλαγή (Culinary exchange) - γυναίκες - πρόσφυγες παρουσιάζουν παραδοσιακές συνταγές ζαχαροπλαστικής στην τοπική κοινότητα. Η εκδήλωση προάγει την ενδυνάμωση των γυναικών-διαμεσολαβητών μέσα από την αλληλεπίδραση, τις συλλογικές δραστηριότητες και την ανταλλαγή γνώσεων και παραδόσεων.

Επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα την κοινωνική επιχειρηματικότητα - μικτές ομάδες ή ομάδες μεταναστών παίζουν το παιχνίδι «Build a Bread House», που αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού παιχνιδιού «Bakers without Borders» (Αρτοποιοί χωρίς Σύνορα) το οποίο δημιουργήθηκε από την ιδρύτρια του BHN, Nadezhda Savona-Grigorova. Οι παίκτες εντοπίζουν τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην κοινότητα ή τη χώρα. Σκέφτονται από κοινού και προτείνουν λύσεις μέσα από τη δημιουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης και την ανάπτυξη ενός βασικού επιχειρηματικού μοντέλου. Η εκδήλωση εμπνέει και διδάσκει βασικές δεξιότητες κοινωνικής επιχειρηματικότητας, προσφέρει ιδέες για επαγγελματική ανάπτυξη και προάγει την συνολική ενδυνάμωση των συμμετεχόντων.

Οργανώνεται / διεξάγεται από

Κοινωνία των πολιτών, δηλαδή: Βουλγαρική MKO International Council for Cultural Centres – Πρόγραμμα BHN (Bread Houses Network)

Χρονικό πλαίσιο

Έναρξη: Μάιος 2016 (σε εξέλιξη)

Ανεξάρτητη πρωτοβουλία ή μέρος άλλων πρωτοβουλιών;

Οι εκδηλώσεις γαστρονομικής ανταλλαγής διοργανώνονται ως μια ανεξάρτητη πρωτοβουλία και οι υπόλοιπες εκδηλώσεις ως μέρος άλλων έργων σε εξέλιξη, όπως:

“We are all made from the same dough” (Είμαστε όλοι φτιαγμένοι από το ίδιο ζυμάρι) (Νοέμβριος 2017 – Ιούνιος 2018), με τη χρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες

Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε από το Sofia Bread House σε συνεργασία με την Ένωση Γυναικών του Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στη Βουλγαρία (Council of Refugee Women Association) με τη χρηματοδότηση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Σκοπός του προγράμματος ήταν η επίτευξη καλύτερης ένταξης της κοινότητας προσφύγων στη Βουλγαρία. Στο πλαίσιο του έργου, παιδιά ηλικίας 7 έως 11 ετών από την κοινότητα των προσφύγων (Συρία, Αφγανιστάν και Ιράκ) και την τοπική κοινότητα συμμετείχαν σε μια σειρά από εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ενώ οι γονείς τους είχαν την ευκαιρία να γνωριστούν μεταξύ τους.

“B(re)aking Bread and Borders” (Νοέμβριος 2017 – Οκτώβριος 2018), με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος για την Ειρήνη Niwano (Niwano Peace Foundation)

Το έργο υλοποιείται από το Sofia Bread House σε συνεργασία με το Plovdiv Bread House. Σκοπός είναι να ξεπεραστούν τα στερεότυπα μεταξύ των νέων της Βουλγαρίας και των κύριων μειονοτικών ομάδων στη Βουλγαρία - Τούρκοι, Ρομά, Αρμένιοι και Εβραίοι, καθώς και νέων μειονοτικών ομάδων από διάφορες αραβικές χώρες.

“Like at home – we make bread, we share, we play”(Μάρτιος - Ιούλιος 2018): με τη χρηματοδότηση του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το έργο υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Συμβούλιο των Γυναικών-Προσφύγων στη Βουλγαρία. Σκοπός του ήταν να συμβάλει στην ένταξη των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες που αναζητούν προστασία και γυναίκες που αναζητούν προστασία από την Συρία, το Ιράκ, το Ιράν και το Αφγανιστάν. Ως μέρος του έργου, το Bread Houses Network φιλοξένησε 12 εκδηλώσεις: 6 εκπαιδευτικές εκδηλώσεις αρτοποιίας για παιδιά και 6 κοινωνικές εκδηλώσεις αρτοποιίας για γυναίκες.

Βασική ομάδα-στόχος Υπήκοοι ΕΕ – Βούλγαροι.

Αιτούντες άσυλο/κάτοχοι καθεστώτος διεθνούς προστασίας από την Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ.

Προβολή Τα γεγονότα προβάλλονται κυρίως μέσω των προφίλ μέσω των κοινωνικών δικτύωσης και των ιστοσελίδων του δικτύου BHN και των συνεργαζόμενων φορέων. Οι περισσότερες εκδόσεις είναι στη βουλγαρική γλώσσα, αλλά ορισμένες έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά.

Παρέχονται πληροφορίες ως προς τη νομική, πρακτική και διαδικαστική πλευρά του ζητήματος της προστασίας ενάντια στον ρατσισμό/το μίσος και τις διακρίσεις;

Όχι

Μέθοδοι διδασκαλίας γλώσσας/περιεχομένου

Όλες οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται με τη βοήθεια μεταφραστών. Οι Μικτές εκδηλώσεις αρτοποιίας για παιδιά των μεταναστών και της τοπικής κοινότητας βελτιώνουν τις γλωσσικές δεξιότητες των παιδιών μέσα από δημιουργικές δραστηριότητες στις οποίες τα παιδιά των μεταναστών μαθαίνουν Βουλγαρικά με διασκεδαστικό και έμμεσο τρόπο.

Προσβασιμότητα

Οι εκδηλώσεις είναι δωρεάν για τους συμμετέχοντες.

Υποχρεωτικό: όχι.

Οι συμμετέχοντες από την τοπική κοινότητα προσκαλούνται μέσω των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης και δεν υπάρχουν κριτήρια συμμετοχής. Οι συμμετέχοντες από την κοινότητα των μεταναστών καλούνται να συμμετέχουν από τους συνεργάτες του BHN - φορείς που εργάζονται απευθείας με την κοινότητα μεταναστών σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν ορίσει οι φορείς αυτοί.

Προϋπολογισμός, πηγές χρηματοδότησης	Βάση έργων
Πηγές και παραπομπές	Μικτές εκδηλώσεις αρτοποιίας για παιδιά: «We are all made from the same dough», 24.02.2018, θέμα: Ημητρικήμουγλώσσα Μικτές εκδηλώσεις αρτοποιίας για νέους: «B(re)aking bread and borders», 13.07.2018, θέμα: «Ποιος είμαι και ποιες είναι οι προκλήσεις μου» Εκδηλώσεις αρτοποιίας για παιδιά μεταναστών: «Like at home – we make bread, we share, we play», 19.06.2018, θέμα: Οι φίλοι μου Εκδηλώσεις αρτοποιίας για μετανάστριες: «Like at home – we make bread, we share, we «play», 7.03.2018, θέμα: «Ποιος είμαι και από που προέρχομαι;» Γαστρονομική ανταλλαγή: «Breads of the East» (Ψωμιά της Ανατολής), 17.02.2018, περιεχόμενο: μοιραζόμαστε 3 διαφορετικές συνταγές ζαχαροπλαστικής από τη Μέση Ανατολή Επιτραπέζιο παιχνίδι για την κοινωνική επιχειρηματικότητα: «B(re)aking bread and borders» 13.05.2018, θέμα: Τα κοινωνικά ζητήματα στην κοινότητά μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Προβλέπεται εκτίμηση επιπτώσεων;	Όχι
Ποιοι φορείς των κοινοτήτων υποδοχής περιλαμβάνονται;	Όλες τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται από το BHN και στις οποίες περιλαμβάνονται ειδικές ευάλωτες ομάδες, οργανώνονται σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς που εργάζονται απευθείας με την κοινότητα των μεταναστών (Συμβούλιο Γυναικών-Προσφύγων στη Βουλγαρία, Κολεκτίβα Multi Kulti, Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στη Βουλγαρία, Caritas-Σόφια). Οι συνεργάτες του BHN αναλύουν τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες της ομάδας στόχου και μαζί με την ομάδα BHN αναπτύσσουν προγράμματα που είναι επαρκή και εστιάζουν στο θέμα, καθώς και προσαρμοσμένα στη τρέχουσα δυναμική των ομάδων. Για την οργάνωση των μικτών εκπαιδευτικών εκδηλώσεων για παιδιά, το δίκτυο BHN συνεργάζεται με τα τοπικά δημόσια σχολεία, καθώς και κέντρα ιδιωτικής εκπαίδευσης που είναι πρόθυμα να στείλουν τους μαθητές τους στις εκδηλώσεις. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίσης μέρος στην επιλογή του περιεχομένου των εκδηλώσεων, το οποίο βασίζεται στα ενδιαφέροντα των ομάδων και έχει επιλεγεί με δημοκρατικό και συμμετοχικό τρόπο, ώστε να αντιστοιχεί στις ανάγκες των συμμετεχόντων.
Βαθμός ένταξης:	Εθελοντικά
Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ο ρατσισμός και η ξενοφοβία μέσα από αυτή τη δράση;	Η πρωτοβουλία «Bread Making for Inclusion» βασίζεται στην έννοια του αρτοποιείου (Bread House) που είναι ένας προσιτός και φιλικός χώρος όπου άνθρωποι από όλες τις κοινωνικές τάξεις συγκεντρώνονται και συμμετέχουν σε συλλογικές δημιουργικές δραστηριότητες με τρόπο που υπογραμμίζει την ισότητα και αγκαλιάζει τις διαφορετικές δεξιότητές τους.

Η ομάδα του BHN πιστεύει ότι η ξενοφοβία και οι διακρίσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν με άμεση επικοινωνία μέσα από τον πολιτισμικό διάλογο. Τόσο τα μικτά εργαστήρια αρτοποιίας, τα μαθήματα μαγειρικής και τα παιχνίδια στοχεύουν στην ανάπτυξη διαφορετικών και πολυάριθμων δυνατοτήτων για απλή και άμεση επαφή των συμμετεχόντων. Όλες οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται με τη βοήθεια μεταφραστών, οι οποίοι εξασφαλίζουν την αμοιβαία κατανόηση και δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους συμμετέχοντες να εκφραστούν ελεύθερα στη δική τους γλώσσα.

Επιπλέον, όλα τα βήματα των εργαστηρίων που βασίζονται στο «Theatre of Crumbs» στοχεύουν στην ενθάρρυνση της άμεσης συνεργασίας, μέσω:

- των δημοκρατικών επιλογών - η ομάδα παίρνει μια δημοκρατική απόφαση σχετικά με το θέμα της εκδήλωσης,
- της έκφρασης της προσωπικής άποψης - κάθε συμμετέχων εκφράζει τη γνώμη του και τις ιδέες του επί του θέματος,
- της αναφοράς σε ευαίσθητες προσωπικές ιστορίες – το ψωμί, με την αφή, το άρωμα, τον και το συμβολισμό του σπιτιού και της οικογένειας αγγίζει βαθιά τους ανθρώπους και τους βοηθά να ανοιχτούν στους άλλους.
- την από κοινού εργασία - οι συμμετέχοντες εργάζονται σε ζεύγη,
- την ομαδική εργασία - η εκδήλωση ολοκληρώνεται με αφήγηση ιστοριών και το μοίρασμα του ψωμιού.

Τα στερεότυπα καταρρίπτονται επίσης μέσα από θετικά ατομικά παραδείγματα. Η Γαστρονομική Ανταλλαγή είναι μια μορφή εργαστηρίου, στην οποία οι μετανάστες αναλαμβάνουν ρόλο ηγέτη και εμπειρογνώμονα, μέσα από την δράση τους ως διαμεσολαβητές. Εδώ, μπορούν να παρουσιάσουν τις ικανότητές τους και τις γνώσεις τους, δίνοντας ένα καλό ατομικό παράδειγμα. Οι εκδηλώσεις διοργανώνονται με ανεπίσημο τρόπο, ώστε να υπάρχει πολύς χώρος για ερωτήσεις, συζητήσεις και ανταλλαγή γνώσεων.

Ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης της ξενοφοβίας είναι αναδεικνύοντας την πιθανή συνεισφορά των μεταναστών στην κοινωνία. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων που είναι αφιερωμένες στο παιχνίδι «Build a Bread House» οι συμμετέχοντες από την κοινότητα των μεταναστών και από την τοπική κοινότητα καλούνται να μοιραστούν τις παρατηρήσεις τους, τις απόψεις και τις ιδέες τους, αλλά και να συζητήσουν λύσεις σε κοινωνικά ζητήματα και να αναπτύξουν κοινό σχεδιασμό για κοινωνικές πρωτοβουλίες.

Η εμπειρία του δικτύου BHN δείχνει ότι οι εκδηλώσεις με τη συμμετοχή μεταναστών και ιδίως οι μικτές εκδηλώσεις προσελκύουν μεγάλη δημοσιότητα. Αυτό συμβάλλει στην προώθηση και την προβολή τους και προσελκύει περισσότερους ντόπιους και μέλη της κοινότητας. Έτσι, η κάλυψη των μέσων ενημέρωσης βοηθά επίσης να αλλάξει και να βελτιωθεί η εικόνα των μεταναστών στην κοινωνία και ενθαρρύνει την ευρύτερη κοινωνική αποδοχή.

Πώς μπορεί να μετρηθεί / να καταστεί μετρήσιμη η επίπτωση αυτής της πρακτικής;

Καθώς μεγάλο μέρος των συμμετεχόντων είναι μετανάστες που ζουν προσωρινά στη Βουλγαρία, οι συμμετέχοντες στις ομάδες συχνά αλλάζουν. Αυτό καθιστά πολύ δύσκολη την εξαγωγή οποιονδήποτε μακροχρόνιων συμπερασμάτων και την αποτίμηση του αντικτύπου. Παρόλα αυτά, οι διοργανωτές των εκδηλώσεων ζητούν ανατροφοδότηση και την προσωπική άποψη των συμμετεχόντων μετά τις συναντήσεις. Η ανατροφοδότηση που λαμβάνεται μετά τα εργαστήρια είναι πολύ θετική και όλοι οι συμμετέχοντες εκφράζουν την προθυμία τους να συμμετάσχουν και πάλι σε τέτοιες εκδηλώσεις.

Είναι δυνατή η χρήση ερωτηματολογίων για τη μέτρηση του αντίκτυπου πριν και μετά το συμβάν, αλλά υπάρχει κίνδυνος ότι αυτό θα επηρεάσει την όλη ατμόσφαιρα των συνεδριάσεων, δίνοντας στις εκδηλώσεις πιο επίσημο ύφος.

Στοιχεία βιωσιμότητας

Οι εκδηλώσεις «Bread Makings for Inclusion», καθώς και αυτές της κοινότητας που διεξάγει το BHN μπορεί να λάβουν χώρα σε οποιοδήποτε κοινωνικο-πολιτιστικό περιβάλλον ή χρονική περίοδο ενώ δεν επηρεάζονται από θρησκευτικούς περιορισμούς ή ιδιαιτερότητες σχετικές με το φαγητό. Οι μέθοδοι κερδίζουν δημοτικότητα και υποστηρικτές εδώ και περισσότερα από 10 χρόνια, γεγονός που αποδεικνύει την βιωσιμότητά τους.

Στοιχεία μεταβιβασιμότητας

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα της πρακτικής είναι ότι είναι απλή στον σχεδιασμό και την οργάνωση και δεν απαιτεί τυχόν ειδικές συνθήκες. Οι εκδηλώσεις αρτοποιαστικής, τα μαθήματα μαγειρικής και το παιχνίδι μπορούν να οργανωθούν σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους. Τα υλικά (αλεύρι, αλάτι, ζάχαρη, μαγιά, νερό και προαιρετικά άλλα βασικά συστατικά για την τις εκδηλώσεις μαγειρικής ανταλλαγής), καθώς και η διαμόρφωση του χώρου (τραπέζια, μπουλ, κόσκινα και προαιρετικά ποδιές και καρέκλες) που απαιτούνται για τα εργαστήρια είναι προσιτά από οικονομικής άποψης και εύκολο να συγκεντρωθούν ενώ προσαρμόζονται εύκολα ανάλογα με τους πόρους των διοργανωτών και των συμμετεχόντων. Αυτό καθιστά την πρακτική αυτή βιώσιμη και δεν την περιορίζει από άποψη χρόνου και υλικοτεχνικού σχεδιασμού.

Photo from Pixabay

Βέλγιο

Εφαρμογή Welcome to Antwerp «Καλωσορίσατε στην Αμβέρσα»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Επίπεδο εφαρμογής

Τοπικό

Φορείς υλοποίησης

Atlas Antwerpen - ένα κέντρο κοινωνικής και αστικής ενσωματώσεως που παρέχει πληροφορίες και υποστήριξη προς οργανώσεις και νεοαφιχθέντες που δεν έχουν μητρική γλώσσα τα Ολλανδικά.

Πόλη της Αμβέρσας.

Digipolis Αμβέρσα - μια οργάνωση που βοηθά τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στην Αμβέρσα (και τη Γάνδη), οι οποίοι ειδικεύονται στον τομέα της ΤΠΕ (Τεχνολογία της Πληροφορίας).

Κύρια ιδέα του έργου, αρχική κατάσταση

- Καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος για τους νεοαφιχθέντες με διαφορετική μητρική γλώσσα, άτομα με λίγες δεξιότητες ή καθόλου ψηφιακές δεξιότητες. Κατά την άφιξή τους, πρέπει να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν με πολλές οργανώσεις, υπηρεσίες (ηλεκτρονικά ή μη), ενώ συχνά η πρόσβαση είναι δύσκολη (έλλειψη υπολογιστή, ανεπαρκείς γλωσσικές δεξιότητες, κ.λπ.).

- Εναλλακτική λύση σε σχέση με απλό στατικό έντυπο με χρήσιμες διευθύνσεις.

Στόχος

- Παροχή προσωποποιημένων πληροφοριών.

- Παροχή ενημερωμένων πληροφοριών.

- Περιορισμός του ψηφιακού χάσματος (ψηφιακό εργαλείο προσαρμοσμένο στην ομάδα-στόχο που παραμένει χρήσιμο στους υπηκόους).

Περιγραφή της πρακτικής

- Διαθέσιμο μόνο στα Ολλανδικά - μπορεί να εγκατασταθεί σε smartphone ή tablet.

- Παρέχει στους νεοαφιχθέντες σχετικές προσωποποιημένες χρήσιμες διευθύνσεις των οργανισμών και υπηρεσιών στην Αμβέρσα, βάσει της διεύθυνσης του χρήστη

	ή την τρέχουσα τοποθεσία του, με αποθήκευση στο τηλέφωνο και όχι σε διακομιστή. - Εμφανίζει τους οργανισμούς με διεύθυνση και χάρτη μαζί με την τρέχουσα τοποθεσία και τη διεύθυνση οικίας του χρήστη. Η λίστα αποθηκεύεται στη συσκευή τηλεφώνου και ως εκ τούτου είναι επίσης διαθέσιμη εκτός σύνδεσης. Υπάρχει επίσης δυνατότητα επιλογής «σχεδίου διαδρομής» που δείχνει στους πως να μεταβούν στο σημείο που θέλουν. - Παρέχει πληροφορίες και εικόνες από αντικείμενα τα οποία ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να προσκομίσει στην τοποθεσία που τον αφορά: από την φωτογραφία για το δελτίο ταυτότητας, την άδεια οδήγησης και φορολογικά έγγραφα, έως φωτογραφίες εξοπλισμού κολύμβησης και τα κέρματα που πρέπει να έχει κανείς όταν θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσει την τοπική πισίνα. - Διάφορες ετικέτες στην εφαρμογή καθοδηγούν τους χρήστες σε αναλυτικές πληροφορίες - αριθμός έκτακτης ανάγκης, διαβίωση, διοίκηση, Ολλανδικά, σπουδές, εργασία, υγεία, παιδιά, ελεύθερος χρόνος, μεταφορές και έγγραφα. - Οι πληροφορίες οργανώνονται με ενιαίο και απλό τρόπο, όπως στο Facebook και το WhatsApp, στα χρώματα της πόλης της Αμβέρσας. Η γλώσσα είναι απλή και συνοπτική. - Η ακουστική λειτουργία επιτρέπει στους ανθρώπους να ακούσουν την σωστή προφορά των λέξεων - άλλη μια ευκαιρία να εξασκηθούν στα Ολλανδικά. - Διαθέσιμη οπτική λειτουργία - φωτογραφίες και έγγραφα που πρέπει να προσκομισθούν, ευανάγνωστα λογότυπα που αυξάνουν την αναγνωρισιμότητα των φορέων.
Οργανώνεται / διεξάγεται από	Κυβέρνηση, Atlas Antwerpen και πόλη της Αμβέρσας.
Χρονικό πλαίσιο	Έναρξη και διαδικασία χρηματοδότησης: Σεπτέμβριος 2016. Λήξη: Μάρτιος 2018 με διάθεση της εφαρμογής στο κοινό μετά την πιλοτική φάση (σε εξέλιξη).
Ανεξάρτητη πρωτοβουλία ή μέρος άλλων πρωτοβουλιών;	Ανεξάρτητη
Βασική ομάδα-στόχος	Υπήκοοι, υπήκοοι ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών, αιτούντες άσυλο/κάτοχοι καθεστώτος διεθνούς προστασίας.
Προβολή	Η προβολή της εφαρμογής επιτυγχάνεται με διάφορους τρόπους: - Η προφορική προώθηση φαίνεται να είναι πιο ισχυρή - χρησιμοποιείται σε όλα τα μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού (διδασκαλία σε περισσότερες από 30 γλώσσες) - οι υποψήφιοι κατεβάζουν την εφαρμογή, μαθαίνουν πώς μπορείτε να τη χρησιμοποιούν, ενθαρρύνονται να αποθηκεύσουν τη διεύθυνση τους στην εφαρμογή, ώστε να βρίσκουν τις υπηρεσίες που βρίσκονται στην περιοχή τους. - Χρησιμοποιείται επίσης η έντυπη προώθηση (σε απλά Ολλανδικά). Φυλλάδια και αφίσες είναι διαθέσιμα σε διάφορα σημεία της Αμβέρσας όπως π.χ. στις δημοτικές υπηρεσίες.

Παρέχονται πληροφορίες ως προς τη νομική, πρακτική και διαδικαστική πλευρά του ζητήματος της προστασίας ενάντια στον ρατσισμό/το μίσος και τις διακρίσεις;	- Η ψηφιακή προώθηση αποτελεί επίσης ένα σημαντικό μέσο προβολής της εφαρμογής. Ο δικτυακός τόπος του Atlas Antwerp προβάλλει την εφαρμογή στην ενότητα για την Ολλανδική γλώσσα. Εξηγεί τη λειτουργία της, παρουσιάζει στιγμιότυπα και μια ταινία youtube για την εφαρμογή. Η εφαρμογή προβάλλεται επίσης στη σελίδα του Atlas Antwerpen στο Facebook. Τέλος, έχει δημιουργηθεί μια διαφημιστική ταινία που παρουσιάζεται κατά τη διάρκεια των μαθημάτων στην τάξη. Το βίντεο είναι διαθέσιμο στα Αγγλικά, Αραβικά, Πολωνικά και Ισπανικά, αλλά όχι μέσω του διαδικτύου.
Μέθοδοι διδασκαλίας γλώσσας/περιεχομένου	Ναι Η εφαρμογή προωθείται και περιέχεται στη διδασκαλία στα μαθήματα κοινωνικού προσανατολισμού, αλλά διατίθεται δωρεάν για λήψη και χρήση απ' όλους.
Προσβασιμότητα	Ελεύθερη σε όλους, όμως χρειάζεται πρόσβαση σε smartphone. Μέγεθος 34,4 MB, κατάλληλο για iOS και Android. Υποχρεωτικό: όχι. Η έρευνα έδειξε ότι σε κάθε τάξη κοινωνικού προσανατολισμού, σχεδόν όλοι, πάνω από το 85%, χρησιμοποιούν smartphone. Για όσους δεν έχουν, διατίθενται 80 tablets από το κέντρο Atlas.
Προϋπολογισμός, πηγές χρηματοδότησης	40.000 ευρώ για τη δημιουργία της εφαρμογής και 5 χρόνια τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από το Δήμο της Αμβέρσας και το κέντρο Atlas Antwerp. Μετά τη διάθεση της εφαρμογής, το κόστος συντήρησης ανέλαβε το κέντρο Atlas Antwerp. Οι δαπάνες προσωπικού δεν περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό.
Πηγές και παραπομπές	https://www.atlas-antwerpen.be/nl/nieuw-in-antwerpen/app-welkom-in-antwerpen https://www.digipolis.be/

ΑΝΑΛΥΣΗ

Προβλέπεται εκτίμηση επιπτώσεων;	Η εφαρμογή ελέγχεται και ενημερώνεται συνεχώς. Μια φορά το χρόνο, προβλέπεται αξιολόγηση με την ομάδα έργου και τους προγραμματιστές. Δεν θα υπάρξει ποτέ η δυνατότητα σύνδεσης προσωπικών πληροφοριών των χρηστών με τις δραστηριότητές τους. Υπάρχει τακτική επαφή με τις οργανώσεις που περιλαμβάνονται στη εφαρμογή με σκοπό την αξιολόγηση.
Ποιοι φορείς των κοινοτήτων υποδοχής περιλαμβάνονται;	Δάσκαλοι κοινωνικού προσανατολισμού, πάροχοι υπηρεσιών.
Βαθμός ένταξης:	Εθελοντικά/μέσω θεσμών

Γιατί μπορεί ο ρατσισμός και η ξενοφοβία να αντιμετωπιστούν μέσω του κοινωνικού προσανατολισμού των αλλοδαπών;

Η εφαρμογή Welcome to Antwerp κατευθύνει τους χρήστες σε υπηρεσίες στις οποίες μπορούν να απευθύνονται άμεσα, χωρίς μεσολάβηση άλλων οργανισμών. Νομικές πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με τις διακρίσεις, για παράδειγμα, είναι διαθέσιμα σε διάφορες τοποθεσίες.

Η ενότητα «Living» (στα Ολλανδικά: wonen) παρέχει πληροφορίες σχετικά με την αναζήτηση κατοικίας, την μετακίνηση, την παροχή αερίου, νερού και ηλεκτρικού, την αποκομιδή σκουπιδιών, τα προϊόντα από δεύτερο χέρι και την αστυνομία καθώς και χρηματοοικονομικές και νομικές πληροφορίες. Καθοδηγεί το χρήστη σε ένα γραφείο για νομική συνδρομή («woonkantoren») όπου παρέχονται δωρεάν πληροφορίες σχετικά με τα κτίρια, τις ανακαινίσεις, την εκμίσθωση και την ενοικίαση και τη ζωή στην Αμβέρσα), ένα φορέα εκμισθώσεων (UNIA - δηλ. Ομοσπονδιακό Κέντρο για Ίσες Ευκαιρίες που εστιάζει σε περιπτώσεις διακρίσεων) και το αρμόδιο τμήμα του δήμου που αναλαμβάνει τη διαμεσολάβηση σε περιπτώσεις ενοικίασης. Αρκετές από αυτές τις οργανώσεις εξυπηρετούν τους νεοαφιχθέντες σε περιπτώσεις διακρίσεων ή άλλα νομικά ζητήματα.

Η ενότητα «Διοίκηση» επιτρέπει στους χρήστες να επιλέξουν ερωτήσεις σχετικά με τη διοίκηση, τις δημοτικές υπηρεσίες, νομικές πληροφορίες σχετικά με τη διαμονή και τους φόρους. Καθοδηγεί τους χρήστες σε ένα γραφείο για νομική συνδρομή, το γραφείο στην Αμβέρσα που είναι υπεύθυνο για την επιστροφή των μεταναστών, ένα κοινωνικό κέντρο για τους αλλοδαπούς όπου παρέχονται νομικές συμβουλές και το CAW, μια συμβουλευτική οργάνωση που ασχολείται με τη μετανάστευση.

Στο μέλλον, θα προστεθεί άλλη μια σημαντική επαφή, ο Συνήγορος του Πολίτη. Πρόκειται για ένα άτομο με το οποίο μπορεί να επικοινωνήσει κανείς για να υποβάλει καταγγελία που αφορούν τις υπηρεσίες της πόλης της Αμβέρσας.

Πώς μπορεί να μετρηθεί / να καταστεί μετρήσιμη η επίπτωση αυτής της πρακτικής;

Προς το παρόν, οι προγραμματιστές βλέπουν μόνο πόσες φορές έχει γίνει λήψη της εφαρμογής. Στο μέλλον, θα είναι διαθέσιμες πιο αναλυτικές πληροφορίες (analytics) ενώ ένα ερωτηματολόγιο θα διατεθεί στις τάξεις ώστε να διαπιστωθεί ποια ζητήματα ή στοιχεία ενδιαφέρουν περισσότερο τους χρήστες της εφαρμογής.

Στοιχεία βιωσιμότητας

Η εφαρμογή χρησιμοποιείται σε διαφορετικά προγράμματα κοινωνικού προσανατολισμού. Όταν χρειάζεται να αναζητηθούν πληροφορίες, οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή και να αποθηκεύουν τις πληροφορίες που είναι χρήσιμες για αυτούς. Η επιτυχία της εφαρμογής μπορεί να αποδοθεί στην προώθηση και τη χρήση στην τάξη. Ακόμα και όταν οι άνθρωποι είναι διστακτικοί ή δύσπιστοι σε πρώτη φάση, αργότερα συνειδητοποιούν τη δύναμη και την χρησιμότητα της εφαρμογής. Η χρήση της σε αρκετές περιπτώσεις κατά τη διάρκεια των μαθημάτων κοινωνικού προσανατολισμού 60 ωρών αποδεικνύει ότι η εφαρμογή έχει υψηλή απόδοση. Εκτός από τους δασκάλους κοινωνικού προσανατολισμού, άλλοι εργαζόμενοι στο κέντρο Atlas (όπως σύμβουλοι ή στα ολλανδικά «trajectbegeleiding») ενημερώνουν επίσης τους νεοαφιχθέντες σχετικά με την εφαρμογή. Τα ίδια τα άτομα ενθαρρύνονται επίσης να ενημερώσουν τους υπόλοιπους σχετικά με την εφαρμογή ώστε να αυξηθεί η απήχρησή της.

Στοιχεία μεταβιβασιμότητας

Για την ώρα η εφαρμογή λειτουργεί μόνο στην Αμβέρσα, αλλά άλλες πόλεις του Βελγίου αναπτύσσουν τις δικές τους εφαρμογές. Οι πόλεις Μπριζ, Μέχελεν και Κόρτραϊκ για παράδειγμα εργάζονται σε αυτό με δικούς τους προγραμματιστές. Ωστόσο, θα μπορούσαν κάλλιστα οι εφαρμογές που αναπτύσσονται στο μέλλον να βασίζονται στο πλαίσιο και το περιεχόμενο της εφαρμογής Welcome in Antwerp. Έτσι θα περιοριστεί σημαντικά το κόστος ανάπτυξης της κάθε εφαρμογής. Οι προγραμματιστές μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία τέτοιου είδους εφαρμογών για τις πόλεις. Τα σχεδιαγράμματα (wireframes), υπάρχουν ήδη και απλά πρέπει να διατεθούν ως white labelled (να οριστούν σχετικά δικαιώματα) προκειμένου να λειτουργήσουν ως βάση για νέες εφαρμογές. Μέχρι στιγμής αυτό δεν έχει συμβεί. Το κέντρο Atlas Antwerp δεν

επιδιώκει να πουλήσει την εφαρμογή αλλά είναι ανοικτό σε επικοινωνία προκειμένου να επωφεληθούν άλλοι από το ψηφιακό έργο τους και την έρευνα που έχει ήδη γίνει σχετικά με το τι θέλουν οι χρήστες. Εκτός από την μεταβιβασιμότητα σε άλλες πόλεις, η εφαρμογή αυτή μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί σε άλλες περιπτώσεις. Ένα παράδειγμα είναι οι φυλακισμένοι που πρόκειται να αφεθούν ελεύθεροι. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή για να τους βοηθήσει να ξεκινήσουν να στήνουν τη ζωή τους ξανά έξω από την φυλακή.

Εάν υπάρχει ενδιαφέρον για περαιτέρω πληροφορίες, η επικοινωνία με τους προγραμματιστές μπορεί να γίνει μέσα από την ομάδα RACCOMBAT.

Αυστρία

Weichenstellwerk - Sprach-und Lebensschule (Switch point - language and life school)

Photo from Pixabay

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τοποθεσία	Γκκρατς
Επίπεδο εφαρμογής	Τοπικό
Φορείς υλοποίησης	Association GemeinsamSicher (Safe Together). Δήμος Γκκρατς και μια από τις Εταιρείες Συμμετοχής του (νομισματικά ταμεία και χώροι).
Κύρια ιδέα του έργου, αρχική κατάσταση	Αρχικά, υπήρχε μεγάλη παρουσία Αφγανών και Σύριων αιτούντων άσυλο σε ένα πάρκο στο Γκκρατς. Οι άνθρωποι στη γειτονιά ένιωθαν ανασφαλείς. Η αστυνομία και μια κοντινή εκκλησία βρήκαν μαζί τρόπο για να τους προσφέρουν ουσιαστικές εναλλακτικές λύσεις από το να μένουν στο πάρκο. Η εκκλησία και η αστυνομία αποφάσισαν να τους προσφέρουν δωρεάν μαθήματα γερμανικής γλώσσας. Τα μαθήματα παρείχαν εθελοντές καθηγητές. Μια προσέγγιση ασφάλειας ήταν η αρχική ιδέα πίσω από αυτό το μέτρο: ο τοπικός πληθυσμός έπρεπε να ηρεμήσει και οι αιτούντες άσυλο έπρεπε να έχουν ένα ουσιαστικό έργο. Η μικρή βασική πρωτοβουλία σύντομα μεγάλωσε και τώρα χρηματοδοτείται και υποστηρίζεται από την πόλη του Γκκρατς.
Στόχος	Δημιουργία εύκολα προσβάσιμων υπηρεσιών εκπαίδευσης και απασχόλησης για την ομάδα-στόχο.
Περιγραφή της πρακτικής	Η υπηρεσία αποτελείται από τρεις συνιστώσες: γλώσσα κατάρτισης, εργαστήρια και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου. Εργαστήρια: ένστολοι αστυνομικοί προσφέρουν εργαστήρια σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αποτελούνται από εισαγωγή στοιχείων σχετικά με την ίση μεταχείριση, το ποινικό δίκαιο, την προστασία κατά της βίας. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες μπορούν

	να θέτουν ερωτήματα. Η ατμόσφαιρα είναι πολύ άνετη και οι συμμετέχοντες μιλούν ανοιχτά. Τα εργαστήρια διαρκούν 45 λεπτά και προσφέρονται ανά δύο μήνες. Μερικές φορές, μετά από αυτά τα εργαστήρια μέλη της ομάδας-στόχου τολμούν να αναφέρουν ποινικά αδικήματα που τους είχαν συμβεί, καθώς οι συναντήσεις έχουν μια ισχυρή επίδραση στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Γλωσσική κατάρτιση: φοιτητές εκπαιδευτικοί προσφέρουν εθελοντικά γλωσσική κατάρτιση, όπου αντιμετωπίζονται επίσης ζητήματα διακρίσεων, ξενοφοβίας και ρατσισμού. Οι φοιτητές εκπαιδευτικοί κατανοούν τη γλωσσική κατάρτισή τους με ολιστικό τρόπο και προσφέρουν συμβουλευτική, συμβουλές και παραπομπές στην ομάδα-στόχο κατά τη ζήτηση. Μαθήματα γερμανικής γλώσσας, τα οποία αποτελούν μέρος του υποχρεωτικού «Startpaket Deutsch» και συντονίζονται από τα Αυστριακά Ταμεία Ένταξης, προσφέρονται επίσης στο Weichenstellwerk. Ωστόσο, προσφέρονται σε πολύ μικρότερο βαθμό από ό,τι τα εθελοντικά μαθήματα. Π.χ. το 2017, υπήρχαν 120 συμμετέχοντες στα εθελοντικά μαθήματα και 7 συμμετέχοντες στα υποχρεωτικά μαθήματα. Δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: οργανώνονται εργαστήρια τεχνών, μουσικής, αθλητικών γεγονότων, πεζοπορίας, μαγειρικής και συναφή.
Οργανώνεται / διεξάγεται από	Κοινωνία των πολιτών, αστυνομία, εκκλησία, δημοτική κυβέρνηση.
Χρονικό πλαίσιο	Έναρξη: 2014 (σε εξέλιξη: η χρηματοδότηση παρέχεται σε ετήσια βάση).
Ανεξάρτητη πρωτοβουλία ή μέρος άλλων πρωτοβουλιών;	Ανεξάρτητη. Μέρος άλλων πρωτοβουλιών, ήτοι: Association Gemeinsam sicher.
Βασική ομάδα-στόχος	Αιτούντες άσυλο.
Προβολή	Προφορικά, μέσω διαδικτύου. Γλώσσες: Γερμανικά, Ντάρι, Περσικά, Αραβικά.
Παρέχονται πληροφορίες ως προς τη νομική, πρακτική και διαδικαστική πλευρά του ζητήματος της προστασίας ενάντια στον ρατσισμό/το μίσος και τις διακρίσεις;	Ναι
Μέθοδοι διδασκαλίας γλώσσας/περιεχομένου	Εισερχόμενες πληροφορίες, εργαστήρια, συζήτηση.
Προσβασιμότητα	Κόστος: κανένα. Υποχρεωτικό: όχι. Κριτήρια επιλεξιμότητας: ενήλικες, αιτούντες άσυλο.

Προϋπολογισμός, πηγές
χρηματοδότησης

Δήμος Γκρατς, Holding Graz (προσφέρει τις εγκαταστάσεις του δωρεάν).

Πηγές και παραπομπές

<https://gemeinsamsichergraz.at/weichenstellwerk/>

ΑΝΑΛΥΣΗ

Προβλέπεται εκτίμηση
επιπτώσεων;

Η αξιολόγηση δεν είναι εφικτή δεδομένων των πόρων και του μεγέθους του προσωπικού / υποδομών, αλλά θα ήταν απαραίτητη, καθώς η πρωτοβουλία χρηματοδοτείται από το κοινό.

Ποιοι φορείς των κοινοτήτων
υποδοχής περιλαμβάνονται;

Δέσμευση πολιτών, διαρθρωτική συμμετοχή της αστυνομίας και υποστήριξη από πλήθος πολιτικών φορέων συγκαταλέγονται μεταξύ των παραγόντων επιτυχίας της πρωτοβουλίας. Η αστυνομία συμμετέχει μέσω των εργαστηρίων, ενώ συμμετέχουν και καθηγητές γερμανικής γλώσσας (φροντιστήριο γλώσσας και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου). Η συμμετοχή άλλων φορέων της κοινωνίας υποδοχής επιδιώκεται, αλλά προς το παρόν δεν είναι εφικτή. Τα εργαστήρια και οι δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου είναι ανοικτά και στους συμμετέχοντες των υποχρεωτικών μαθημάτων.

Βαθμός ένταξης:

Εθελοντικά

Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί ο
ρατσισμός και η ξενοφοβία μέσα
από αυτή τη δράση;

Ο τρόπος που προσφέρονται τα μαθήματα γερμανικής γλώσσας στην ομάδα-στόχο δρα ενάντια στον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Προσφέρονται με εύκολη πρόσβαση και η συμμετοχή είναι εθελοντική. Έτσι, οι υπηρεσίες προσελκύουν μέλη της ομάδας-στόχου, που είναι περίεργοι και ανοιχτοί σε ένταξη στην κοινωνία υποδοχής. Οι γεμάτες σεβασμό αλληλεπιδράσεις μεταξύ των καθηγητές γερμανικής γλώσσας, του προσωπικού του γραφείου και της ομάδας-στόχου αποτελούν ένα ηχηρό μήνυμα κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Το γεγονός ότι η γερμανική γλώσσα διδάσκεται από εθελοντές της κοινωνίας υποδοχής και η διδασκαλία συνοδεύεται από συλλογικές δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και συμβουλευτική, δείχνει στην ομάδα-στόχο ότι δέχεται συμβουλές και υποστήριξη ενώ η κοινωνία υποδοχής νοιάζεται γι' αυτήν. Οι μεταφραστές είναι μέλη της ομάδας Weichenstellwerk. Στηρίζουν την ομάδα-στόχο μέσω συμβουλευτικής και εξηγώντας τους επίσημες επιστολές ή ιατρικές γνωματεύσεις. Επιπλέον, παρεμβαίνουν σε περίπτωση απάτης ενοικίασης, κλπ. Με τον τρόπο αυτό, οι αιτούντες άσυλο βλέπουν ότι είναι ευπρόσδεκτοι στην Αυστρία.

Η διαρθρωτική ενσωμάτωση της αστυνομίας στην υπηρεσία αποτελεί ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο για την αντιμετώπιση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Ένστολοι αστυνομικοί έρχονται και εξηγούν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, τα δικαιώματα της ομάδας-στόχου και τις υποχρεώσεις της αστυνομίας προς αυτούς. Με τον τρόπο αυτό, οι αιτούντες άσυλο συνειδητοποιούν ότι η αστυνομία αποτελεί επίσης πάροχο υπηρεσιών και μπορεί να αποκομίσουν μια θετική εικόνα για τους αστυνομικούς. Έτσι, ξεκινά μια διαδικασία οικοδόμησης εμπιστοσύνης για τις δύο πλευρές – την αστυνομία και τους αιτούντες άσυλο. Η αστυνομία δίνει σήμα: σε περίπτωση που έχετε προβλήματα, μπορείτε να έρθετε σε εμάς και είναι καθήκον μας να σας βοηθήσουμε. Τα εργαστήρια της αστυνομίας οδήγησαν ήδη η επακόλουθη αναφορά εγκλημάτων.

Πληροφορίες για φορείς καταπολέμησης των διακρίσεων και κέντρα συμβουλευτικής για άτομα που πλήττονται από τον ρατσισμό και τις διακρίσεις είναι διαθέσιμες στους χώρους του Weichenstellwerk. Σε περίπτωση που τα μέλη της ομάδας-στόχου πλήττονται από ρατσισμό και διακρίσεις, στρέφονται σε καθηγητές γλωσσών και

Πώς μπορεί να μετρηθεί / να καταστεί μετρήσιμη η επίπτωση αυτής της πρακτικής;

Στοιχεία βιωσιμότητας

λαμβάνουν συμβουλευτική για το τι πρέπει να κάνουν ή παραπέμπονται στους αρμόδιους φορείς.

Η παροχή έκθεσης στον φορέα χρηματοδότησης πραγματοποιείται κάθε τρεις μήνες και περιλαμβάνει κυρίως ποσοτικούς δείκτες, όπως ο αριθμός των συμμετεχόντων και οι αριθμοί των δραστηριοτήτων. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία εκτίμηση επιπτώσεων.

Οι εθελοντές καθηγητές γερμανικής γλώσσας είναι κυρίως φοιτητές σπουδών εκπαίδευσης. Οι ώρες εθελοντικής διδασκαλίας της γερμανικής γλώσσας είναι επιλέξιμες για την υποχρεωτική πρακτική άσκηση σε αυτές τις σπουδές. Επιπλέον, οι καθηγητές, που πραγματοποιούν επιπλέον κατάρτιση στα Γερμανικά ως ξένη γλώσσα ή τα Γερμανικά ως δεύτερη γλώσσα, μπορούν να πάρουν διδακτικές μονάδες για την υποχρεωτική πρακτική τους. Μέσω αυτής της εργασίας οι εθελοντές αποκτούν δεξιότητες και εμπειρίες, που είναι σημαντικές για την μετέπειτα καριέρα τους. Αυτοί μπορούν να αποτελέσουν αργότερα σημαντικούς παράγοντες στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, είναι απίθανο να έχουν επιφυλάξεις προς τους μαθητές από την ομάδα-στόχο, καθώς ξέρουν πώς να ασχοληθούν μαζί τους. Επιπλέον μπορεί να μοιράζονται τις γνώσεις και τις εμπειρίες εντός των δικτύων τους.

Η ίδια η ομάδα-στόχος έχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με μέλη του τοπικού πληθυσμού στον οποίο ιδιαίτερα οι αιτούντες άσυλο έχουν περιορισμένη πρόσβαση. Έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν ανοιχτόμυαλους Αυστριακούς, οι οποίοι έχουν θετική στάση προς τους αιτούντες άσυλο. Με τον τρόπο αυτό, μπορούν να δουν ότι ο πληθυσμός της Αυστρίας παρουσιάζει ποικιλομορφία και δεν είναι μόνο διστακτικός απέναντι στους πρόσφυγες.

Στοιχεία μεταβιβασιμότητας

Το έργο είναι μεταβιβάσιμο, επειδή η συμμετοχή των πολιτών είναι αρκετά μεγάλη σε κάθε πόλη. Το να υπάρχει πανεπιστήμιο ή η δυνατότητα σπουδών διδασκαλίας ή παιδαγωγικών (με υποχρεωτική πρακτική άσκηση) στην πόλη δεν αποτελεί προϋπόθεση. Στις αγροτικές περιοχές της Αυστρίας, εθελοντές διδάσκουν Γερμανικά, ακόμα και αν δεν υπάρχει κανένα Πανεπιστήμιο εκεί. Ωστόσο, η συμμετοχή των πολιτών πρέπει να είναι διαρθρωμένη και θεσμοθετημένη. Χρειάζεται πράγματι ένα άτομο που πληρώνεται, που να διεκπεραιώνει όλα τα διοικητικά και οργανωτικά καθήκοντα. Επιπλέον, χρειάζεται μια ένωση για να κάνει αίτηση για κεφάλαια και να προσφέρει χώρους.

Απαιτείται επίσης προσέγγιση κοινοτικής αστυνόμευσης στην τοπική αστυνομία. Τουλάχιστον χρειάζονται τμήματα της αστυνομίας να είναι ανοικτά και να ασχολούνται με την πρόληψη και την επίτευξη δεξιοτήτων στην ενασχόληση με την ομάδα-στόχο. Ιδανικά, η τοπική αστυνομία πρέπει να αποσκοπεί στην οικοδόμηση βασικών επαφών από την ομάδα-στόχο.